

ผลกระทบในการออกหมายจับ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 ได้กำหนดให้ศาลเพียงองค์กรเดียวเป็นผู้ออกหมายจับ ประธานศาลฎีกาได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5^{*} แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545^{**} ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 มีผลบังคับใช้ตามบทเฉพาะกาล^{***} เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับของศาล และถือเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอออกหมายที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวในการดำเนินการร้องขอออกหมายจับต่อศาล แต่หลังจากระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันประมาณปีเศษ ได้ส่งผลกระทบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอออกหมายในการปฏิบัติตามระเบียบฯ ดังกล่าว ทั้งในเรื่อง รูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ หลักเกณฑ์การพิจารณาการออกหมายจับของศาลในแต่ละศาลที่ไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และบางครั้งภายในศาลเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่ละท่าน ผู้เขียนขอแยกพิจารณาผลกระทบของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอออกหมายจับในการออกหมายจับตามระเบียบฯ ราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

^{*} มาตรา 5 “ให้ประธานศาลฎีกามีหน้าที่วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรม เพื่อให้กิจการของศาลยุติธรรมดำเนินไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน และให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจดูแลให้ผู้พิพากษาปฏิบัติตามระเบียบวิธีการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายหรือโดยประการอื่นให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ”

^{**} ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้น พ.ศ. 2545 ข้อ 2 “ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป ” (ซึ่งต่อไปนี้วิทยานิพนธ์ใช้คำว่า “ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ”)

^{***} รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 มาตรา 335 (6)^{***} มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 237 มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ”

3.1 ผลกระทบในเหตุแห่งการออกหมายจับ

3.1.1 การพิจารณาหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิด

ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2) ได้กำหนดเหตุในการออกหมายจับจะต้องมี “หลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา” และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ได้กำหนดเหตุในการออกหมายจับไว้ ตามข้อ 10 ไว้ดังนี้

“ในการร้องขอออกหมายจับ ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่ทำให้เชื่อได้ว่า

10.1 ผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีกฎหมายดังกล่าว ก็ควรถือแนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจของศาลว่าหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

10.2 ผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นน่าจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ”

หากพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 ให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเป็นผู้ออกหมายจับและตรวจสอบเหตุในการออกหมายจับว่าจะต้องปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ทำให้เห็นว่า เหตุในการร้องขอออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) (2)^{*} ที่กำหนดไว้เพียงผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรก็เป็นเหตุในการออกหมายจับได้ จึงถือว่า มาตรา 66 (1) (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 237 (1) (2) เป็นอันใช้บังคับ

^{*} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 บัญญัติว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้ มีดังต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือจำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
2. เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรหรือที่จำเลยถูกฟ้อง มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป ... 3”

มิได้* และสอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.... ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ดังนี้ มาตรา 66 “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังนี้ (1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ..” ทำให้เห็นว่าได้มีการแก้ไขเหตุที่จะออกหมายจับให้สอดคล้องเหตุที่จะออกหมายจับตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2)

สำหรับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 1 ในกรณีที่จะออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) (2) เว้นแต่คดีความผิดลหุโทษ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินสองพันบาท กล่าวคือเจ้าพนักงานจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงเสนอขอรับความเห็นชอบต่อ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในกรุงเทพมหานคร หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่น ทำให้เห็นได้ว่าการขอรับความเห็นชอบในการขอออกหมายจับตามระเบียบข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานต้องเสนอขอรับความเห็นชอบก่อน ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 กำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเป็นผู้ออกหมายจับและพิจารณาเหตุในการออกหมายจับแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายจับจะต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ว่าราชการจังหวัด อีกต่อไป และเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการทำงานของเจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายจับโดยไม่มีความจำเป็น

ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 10 มีข้อพิจารณาว่า “ผู้ร้องขอออกหมายจับต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าผู้ถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา” กับ “มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา” ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2) มีความหมายเดียวกันหรือไม่

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 6 “ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

เมื่อพิจารณาจากคู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้น ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยคณะกรรมการจัดทำคู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้น สำนักงานประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ให้เหตุผลในเรื่องนี้ไว้ว่า¹

ระเบียบข้อ 10 ใช้ถ้อยคำว่า “ ผู้ร้องขอออกหมายจับต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะทำให้เชื่อได้ว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวตามระเบียบดังกล่าวมีความหมายเดียวกันกับถ้อยคำตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 ที่ว่า “ มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ” สาเหตุที่ต้องปรับปรุงถ้อยคำ ก็เนื่องจากเดิมการขอความเห็นชอบหมายจับของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 1 กำหนดให้ “ เจ้าพนักงานต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด ” ดังนั้นเพื่อไม่ให้มาตรฐานการพิสูจน์ของเจ้าพนักงานต่ำกว่ามาตรฐานเดิม ระเบียบข้อ 10 จึงได้ใช้ถ้อยคำดังกล่าว

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่ปรากฏในคู่มือการขอหมายจับฯ คำว่า “ ผู้ร้องขอออกหมายจับต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ” ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 10 จึงมีความหมายเดียวกันกับ “ มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ” ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2)

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เหตุผลในการใช้ถ้อยคำดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากความห่วงใยของศาลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอออกหมายจับ เนื่องจาก “ หลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดอาญา ” ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2) ยังไม่มีแนวทางในการพิจารณาอันส่งผลกระทบต่อพิจารณาของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอออกหมายจับว่าการรวบรวมพยานหลักฐานให้มีหลักฐานตามสมควรนั้นมีขอบเขตแค่ไหน เพียงใด อันจะถือว่ามีหลักฐานตามสมควร จึงได้กำหนดถ้อยคำดังกล่าว เพื่อไม่ให้มาตรฐานการพิสูจน์ของเจ้าพนักงานต่ำกว่า

¹ คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยคณะกรรมการจัดทำคู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้น สำนักงานประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่) หน้า 21 (ซึ่งต่อไปนี้เป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้คำว่า “คู่มือการขอและการออกหมายจับฯ”)

มาตรฐานเดิมในการร้องขออนุมัติจับกุม อันทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายจับ ซึ่งได้วางมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดมิใช่เพียงแค่ผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร ตามมาตรา 66 (1) (2) แต่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดด้วย ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 1 ศาลจึงนำมาตรฐานการพิสูจน์ในการขอรับความเห็นชอบจับกุมดังกล่าว มากำหนดเป็นมาตรฐานการพิสูจน์ของเจ้าพนักงาน ตามระเบียบฯ ข้อ 10 เพื่อจะได้กำหนดมาตรฐานการพิสูจน์ของเจ้าพนักงานไม่ให้ต่ำกว่ามาตรฐานเดิม(ในการขอความเห็นชอบจับกุมจากปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัด) อันเป็นการกำหนดมาตรฐานการพิสูจน์ขั้นต่ำของเจ้าพนักงานที่ศาลยอมรับประกอบกับได้มีการกำหนดแนวทางมาตรฐานการพิสูจน์การขอออกหมายจับไว้ตามคู่มือการขอและการออกหมายจับฯ ที่กำหนดแนวทางมาตรฐานการพิสูจน์การขอออกหมายจับของศาล และได้นำมาตรฐานการพิสูจน์ในการขอออกหมายจับในประเทศสหรัฐอเมริกา มาวางไว้เพื่อประกอบการพิจารณาออกหมายจับของศาล ดังนี้

มาตรฐานการพิสูจน์การขอออกหมายจับในความผิดอาญาร้ายแรง²

“ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลให้เพียงพอที่ทำให้เชื่อว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง โดยผู้ร้องขอจะต้องสืบสวนสอบสวนจนได้ข้อมูลที่นำเชื่อว่าผู้ที่จะออกหมายจับเป็นผู้กระทำความผิด มิใช่เพียงแต่สงสัยผู้ใด ก็จะมาขอให้ศาลออกหมายจับสำหรับพยานหลักฐานที่อาจนำมาแสดงต่อศาลมีรายละเอียดตามที่ปรากฏในระเบียบข้อ 12 ถึงข้อ 14 ซึ่งแม้แต่บันทึกถ้อยคำของพยานหรือบันทึกรายงานของเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนก็สามารถนำมาประกอบเพื่อพิสูจน์ว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดได้ แต่พยานหลักฐานที่จะนำมาสนับสนุนการขอออกหมายจับมิใช่จะใช้ได้ทุกอย่าง แต่จะต้องมีลักษณะเฉพาะกล่าวคือต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีความเชื่อถือและพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก ถ้าเป็นพยานบุคคลต้องเป็นพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือแล้วจึงจะพิจารณาว่าสิ่งที่ผู้พูดนั้นมีน้ำหนักหรือไม่ ถ้าเป็นพยานเอกสาร ตัวเอกสารต้องน่าเชื่อถือ เช่น ไม่มีข้อพิรุธหรือข้อควรระวังสงสัยว่าจะเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ถูกต้องแท้จริง แล้วจึงจะพิจารณาว่าข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนักน่ารับฟังเพียงใด ”

² คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หน้า 20.

มาตรฐานการพิสูจน์การขอลงหมายจับในความผิดอาญาไม่ร้ายแรง³

“นอกจากผู้ร้องขอจะต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลให้เพียงพอที่ทำให้เชื่อว่าผู้ถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาตามที่กล่าวมาแล้ว ผู้ร้องขอจะต้องแสดงพยานหลักฐานให้ปรากฏต่อศาลด้วยอีกว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ซึ่งเหตุอันควรเชื่อว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะหลบหนี เช่นบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหมายนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร (ข้อสันนิษฐานตามร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ.มาตรา 66 วรรคท้าย) จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน เช่นทำลายและข่มขู่พยาน ส่วนการก่อเหตุอันตรายประการอื่น เช่น กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เป็นต้น ดังนั้นคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง แม้ในเบื้องต้นจะมีพยานหลักฐานเพียงพอที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาก็ตาม แต่ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นน่าจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดประกอบด้วยแล้ว ศาลก็ยังไม่มียอำนาจออกหมายจับ แต่สามารถออกหมายเรียกได้ หากออกหมายเรียกแล้วบุคคลดังกล่าวยังไม่มาศาลก็ถือได้ว่าเข้าข้อสันนิษฐานกฎหมายว่าหลบหนี จึงออกหมายจับได้”

มาตรฐานการพิสูจน์ในการขอลงหมายจับในประเทศสหรัฐอเมริกา⁴

“ในประเทศสหรัฐอเมริกา การพิจารณา probable cause เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็นหรือความน่าจะเป็นเช่นนั้นมากกว่าไม่เป็น (probability) และในการขอให้ศาลออกหมายจับ เจ้าพนักงานต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า มี probable cause อันประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

- (1) ต้องมีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เจ้าพนักงานรู้และทำให้เจ้าพนักงานเชื่อโดยสุจริตเพียงพอว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และบุคคลที่จะถูกออกหมายจับเป็นผู้กระทำ
- (2) ต้องมีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่วิญญูชนทั่ว ๆ ไปพอที่จะเห็นได้ว่าเป็นไปได้ที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น และบุคคลที่จะถูกออกหมายจับเป็นผู้กระทำ

³ คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หน้า 21.

⁴ คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หน้า 26-27.

เพราะฉะนั้นการพิสูจน์ probable cause จะต้องพิสูจน์ทั้งสองประการ โดยพิสูจน์ว่าเจ้าพนักงานเชื่อและคนทั่วไปก็เชื่อเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และบุคคลที่จะถูกออกหมายจับเป็นผู้กระทำ หากเจ้าพนักงานเชื่อโดยสุจริตแต่คนอื่นไม่เชื่อตามก็ถือว่ายังไม่มี probable cause แต่การพิสูจน์ probable cause ในการจับจะต้องพิสูจน์โดยพยานหลักฐาน และพยานหลักฐานที่จะนำมาสนับสนุน probable cause นั้นมิใช่จะใช้ได้ทุกอย่าง แต่จะต้องมีน้ำหนักเฉพาะ กล่าวคือ ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ และต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก

ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานหรือน้ำหนักของพยานหลักฐานดังกล่าวขึ้นอยู่กับ

(1) เป็นข้อมูลโดยตรง (direct information) คือ เจ้าพนักงาน ได้รู้เห็นมาด้วยตัวเอง เช่น เห็นคนร้ายอยู่ในบ้าน จึงไปขอหมายจับจากศาล

(2) เป็นข้อมูลบอกเล่า (hearsay information) พยานบอกเล่าแม้จะมีน้ำหนักน้อยในชั้นสืบพยาน แต่ในชั้นที่เจ้าพนักงานอ้างอิงเพื่อขอหมายจับถือว่าเพียงพอ เพราะไม่ใช่การพิสูจน์ความผิด แต่จะต้องแสดงความน่าเชื่อถือกับความมีน้ำหนักของพยานว่า (1) ได้ข้อมูลมาอย่างไร (2) มีน้ำหนักน่าเชื่อถืออย่างไร ในคดี *Spinelli v. U.S.*, 393 U.S.410.(1969) ศาลพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่า ผู้ให้ข่าวเคยให้ข่าวที่น่าเชื่อถือได้มาก่อน ซึ่งได้ความว่าผู้ต้องสงสัยจำนำยาเสพติดและกำลังจะเดินทางกลับมาจากชิคาโกโดยรถไฟภายในหนึ่งหรือสองวันนี้พร้อมกับยาเสพติด ผู้ให้ข่าวให้ข้อมูลถึงเสื้อผ้าของผู้ต้องสงสัยที่สวมใส่และถุงมีชิปรูตสีน้ำตาลที่ถือมาด้วย และแจ้งด้วยว่าผู้ต้องสงสัยจะมีลักษณะเดินเร็วเป็นนิสัย ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามี probable cause ที่จะทำการจับได้ เนื่องจากผู้ให้ข่าวมีความน่าเชื่อถือจากข้อมูลที่เชื่อถือได้ที่เคยบอกแก่เจ้าพนักงานในคดีก่อน และข้อมูลที่ได้รับก็มีรายละเอียดที่ฟังได้ว่าผู้ให้ข่าวได้รับข้อมูลมาในลักษณะที่น่าเชื่อถือได้ให้ข่าวให้ข้อเท็จจริงเพียงพอทำให้สรุปได้ว่าแหล่งข่าวที่ได้มาเชื่อถือได้”

Probable cause เป็นคำที่ใช้ในระบบของสหรัฐอเมริกา มีความหมายไปในทางที่มีเหตุให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยน่าจะเป็นผู้กระทำผิด (belief that there is a substantial likelihood that the individual committed a crime)⁵

⁵ Hazel B . Kerper, *Introduction to the Criminal Justice System*, (West Publishing Co., 1972), p. 207.

ดังนั้น Probable cause จึงเป็นความเชื่อที่มีเหตุผลให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยน่าจะเป็นผู้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งตามคู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ การพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า มี Probable cause ในข้อ (2) “พอที่จะเห็นได้ว่าเป็นไปได้ที่มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น” จึงหมายความว่ามีความเป็นไปได้ในความเชื่อที่มีเหตุให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยน่าจะเป็นผู้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา

ในส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นร้องขอออกหมายจับ ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 13 วรรคแรกกำหนดไว้ว่า “ในการรับฟังพยานหลักฐานศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัด เช่นเดียวกับรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้ พิสูจน์ความผิดของจำเลย” เมื่อพิจารณาประกอบกับคู่มือการขอและการออกหมายจับฯ ได้กำหนด แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานของศาลในการออกหมายจับไว้ดังนี้⁶

“...ในประเทศสหรัฐอเมริกา พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่จะ พิจารณาว่ามี probable cause หรือไม่นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ในชั้น ศาล พยานบอกเล่า และบันทึกรายงานของเจ้าพนักงานก็สามารถนำมาใช้รับฟังในชั้นขอหมายจับ หรือหมายค้นได้ ศาลได้ให้ความเห็นว่า หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ห้ามมิให้รับฟังพยานบอก เล่า เนื่องจากอาจทำให้ลูกขุนที่พิจารณาคดีเกิดความเข้าใจผิดหรือนำมาใช้ผิด ๆ ในการพิจารณาคดี นั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณา probable cause ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็นหรือความ น่าจะเป็นเช่นนั้นมากกว่าไม่เป็น (probability) แต่พยานหลักฐานที่จะนำมาสนับสนุน probable cause นั้น มิใช่จะใช้ได้ทุกอย่าง จะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะ กล่าวคือต้องเป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก ถ้าเป็นพยานบุคคลต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ แล้วจึงพิจารณาว่า สิ่งที่มีน้ำหนักหรือน้ำหนักหรือไม่ ถ้าเป็นพยานเอกสาร ตัวเอกสารนั้นต้องน่าเชื่อถือเช่น ไม่มีข้อพิรุณ หรือข้อควรระวังสงสัยว่าจะเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องแท้จริง แล้วจึงจะพิจารณาว่า ข้อความในเอกสารนั้น มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้เพียงใด สำหรับระเบียบข้อ 13 นี้ได้กำหนดหลักการ รับฟังพยานหลักฐาน ในชั้นออกหมายจับไว้ในแนวทางเดียวกันกับหลักการของประเทศ สหรัฐอเมริกา การรับฟังพยานหลักฐานศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับหลักการรับฟัง พยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย กรณีจะไม่มียุทธศาสตร์พยานหรือห้ามรับฟัง พยานหลักฐานบางประการเข้ามาขัดขวางเหมือนเช่นในชั้นพิจารณา เจ้าพนักงานสามารถเสนอ

⁶ คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หน้า 33 -34.

พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้อย่างกว้างขวางทุกรูปแบบเท่าที่จะหา มาได้ ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนสอบสวนเช่นบันทึกถ้อยคำของสายลับหรือของเจ้าพนักงาน ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานหรือการหาข่าวจากผู้กระทำความผิด และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ หรือเทคโนโลยี ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 14 แม้กระทั่งบันทึกถ้อยคำของผู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ทราบข้อมูลก็สามารถเสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอได้ ตามระเบียบฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 13 วรรคสอง นอกจากนี้สำนวนการสอบสวนที่มีการเสนอไปพร้อมการขออนุมัติจับกุมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ก็นับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย ”

ดังนั้นตามปัญหาในแนวทางพิจารณา “ หลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะ ได้กระทำความผิด ” ผู้เขียนมีความเห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้ร้องขอออกหมายจับควรยึดถือแนวทางปฏิบัติของศาลดังที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ ในการเสนอพยานหลักฐานประกอบคำร้องขอออกหมายจับนั้น ในแนวทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนผู้ร้องขอออกหมายจับจะต้องพิจารณาเสนอพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก หากเป็นพยานบุคคลต้องเป็นพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือและว่าสิ่งที่ผู้นั้นพูดมีน้ำหนัก ถ้าเป็นพยานเอกสาร ตัวเอกสารต้องน่าเชื่อถือ เช่นไม่มีข้อพิรุธหรือข้อระวางสงสัยว่าจะเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องแท้จริง และข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนัก และพยานหลักฐานที่รวบรวมมาได้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องมีเหตุให้เชื่อ โดยสุจริต และในระดับวิญญูชนทั่วๆ ไปว่าผู้ต้องหานั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหา และพยานหลักฐานแต่ละชนิดที่รวบรวมได้ในแต่ละคดีๆ ไป

ในกรณีความผิดอาญาร้ายแรงนั้น ตามมาตรา 237 (1) เหตุในการร้องขอหมายจับคือมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง แต่ในทางปฏิบัติศาลจะให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกผู้ต้องหาเสียก่อน ถึงแม้ว่ามีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงก็ตาม ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับหลักการดังกล่าวที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาก่อนที่จะมาร้องขอออกหมายจับต่อศาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้ต้องหานั้นทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา และเข้ามาสู่กระบวนการสอบสวนในการพิสูจน์แก้ข้อกล่าวหาของตนต่อพนักงานสอบสวน จึงทำให้หมดความจำเป็นที่จะร้องขอออกหมายจับเพื่อจับตัวผู้ต้องหานั้น อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ของผู้ต้องหาทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้การออกหมายเรียกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนร้องขอออกหมายจับนั้น จะต้องเป็นกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาพร้อมที่จะเข้ามอบตัวพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตน อันขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละคดีไป หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเมื่อผู้ต้องหาทราบว่าตนถูกดำเนินคดี จากหมายเรียกผู้ต้องหาแล้วจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุ อันตรายประการอื่น พนักงานสอบสวนก็ไม่จำเป็นต้องออกหมายเรียกให้ผู้ต้องหาทราบก่อน เนื่องจากจะทำให้เกิดความยากลำบากในการจับกุมตัวมาดำเนินคดี และการรวบรวม พยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าโดยหลักแล้วในการขอออก หมายจับผู้ต้องหาในความผิดอาญาร้ายแรงพนักงานสอบสวนต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาเสียก่อน เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากได้ออกหมายเรียกไปให้ผู้ต้องหาทราบแล้วผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือ ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น พนักงานสอบสวนก็ไม่จำเป็นต้อง ออกหมายเรียกผู้ต้องหา ก่อน และในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ออกหมายเรียกทราบถือเป็น ข้อยกเว้นที่พนักงานสอบสวนต้องแสดงข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ศาลทราบในคำร้องขอหมายจับด้วย

ในกรณีความผิดอาญาไม่ร้ายแรงนอกจากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะ กระทำความผิดอาญาแล้ว มาตรา 237 (2) จะต้องมีข้อเท็จจริงที่เจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายต้อง เสนอเป็นพยานหลักฐานต่อศาลว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับ พยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งประกอบด้วย ผลกระทบในทาง ปฏิบัติ ศาลจะมุ่งพิจารณาเพียงแต่พยานหลักฐานการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาเท่านั้นในการออก หมายจับในความผิดอาญาไม่ร้ายแรง ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากมีพยานหลักฐานอื่นที่แสดงให้เห็น ว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนีก็เป็นเหตุออกหมายจับได้ เช่น จากบันทึกปากคำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายสืบสวนที่เฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ต้องหา และนอกจากมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาคือ จะหลบหนีแล้ว ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาคือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน เช่น จะเป็นการทำลาย พยานเอกสารหรือพยานวัตถุ หรือจะไปทำร้ายหรือข่มขู่พยานบุคคล หรือก่อเหตุอันตรายประการ อื่น เช่น กลับไปกระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น ก็เป็นเหตุในการออกหมายจับด้วย เมื่อพนักงาน สอบสวนผู้ร้องขอออกหมายจับได้แสดงพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาลก็ถือเป็นเหตุในการร้องขอ ออกหมายจับได้เช่นกัน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างแนวทางปฏิบัติของศาลแขวงธนบุรีในการออกหมายเรียกผู้ต้องหาที่ศาลยอมรับและนำเชื่อว่าผู้ต้องหาหลบหนี มีดังนี้⁷

ก. ส่งหมายเรียกทางไปรษณีย์ตอบรับ (ใบสีเหลือง) มีผู้ต้องหา , ภรรยา , ญาติลงลายมือชื่อรับในใบตอบรับ (ใบสีเหลือง) ก่อนถึงวันครบกำหนดนัดของพนักงานสอบสวนไม่น้อยกว่า 3 วัน ไม่มาพบพนักงานสอบสวน

ข. ส่งหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ส่งหมาย ผู้ต้องหา,ภรรยา ,ญาติลงลายมือรับหมายเรียกแล้วไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก

ค. ส่งหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ส่งหมาย หากไม่พบตัวผู้ต้องหาไม่มีผู้ใดรับ ให้ทำหมาย 2 ฉบับ ปิดหมาย หรือวางหมายไว้ที่หน้าบ้านผู้ต้องหาไว้ แต่ต้องกำหนดนัดให้ผู้ต้องหา มาพบต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันปิดหมาย

จากแนวทางปฏิบัติของศาลแขวงธนบุรีดังกล่าว การส่งหมายเรียกผู้ต้องหาที่ศาลยอมรับและนำเชื่อว่าผู้ต้องหาหลบหนี มี 2 วิธีการคือ วิธีการแรกคือการส่งหมายทางไปรษณีย์ตอบรับ (ใบสีเหลือง) มีผู้ต้องหา ภรรยา ญาติลงลายมือชื่อรับในใบตอบรับ ซึ่งศาลได้อนุโลมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 73 ทวิ^{*} มาบังคับใช้ วิธีที่สองคือการส่งหมายเรียกโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ส่งหมายโดยมีผู้ต้องหา ภรรยา ญาติลงลายมือชื่อรับหมาย และหากไม่พบตัวผู้ต้องหาหรือ ไม่มีผู้ใดรับให้ปิดหมาย ซึ่งศาลได้อนุโลมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

⁷ บันทึกข้อความ สน.บางขุนเทียน ที่ 0011(บก.9)04(ส.304)/- ลงวันที่ 17 มีนาคม 2546 เรื่อง รายงานขั้นตอนการขอหมายจับของศาล

^{*} มาตรา 73 ทวิ บัญญัติว่า “ คำคู่ความหรือเอกสารที่เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งไม่ว่าการส่งนั้นจะเป็นหน้าที่ของศาลจัดการส่งเองหรือคู่ความมีหน้าที่จัดการนำส่งก็ตาม ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โดยให้คู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่นำส่งเป็นผู้เสียค่าธรรมเนียมไปรษณีย์กร กรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าคำคู่ความหรือเอกสารที่ส่งโดยเจ้าพนักงานไปรษณีย์ มีผลเสมือนเจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 74 มาตรา 76 และ มาตรา 77 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 79^{*} หรือวางหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 78^{**} มาบังคับใช้

หลักกฎหมายในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะส่งให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สามีภรรยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้ต้องหารับแทนนั้นไม่ได้^{***} และหากเป็นกรณีผู้ต้องหาอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมายให้ส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งผู้ต้องหาอยู่ในท้องที่ เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจรับหมายเช่นว่านั้นให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับหมายไป^{****} และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ไว้วางแนวทางปฏิบัติในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา โดยให้ส่งในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และให้ส่ง

* มาตรา 79 บัญญัติว่า “ ถ้าการส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นไม่สามารถจะทำได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทนได้ กล่าวคือปิดคำคู่ความหรือเอกสารไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของคู่ความหรือบุคคลผู้มีชื่อระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสาร หรือมอบหมายคำคู่ความหรือเอกสาร ไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานตำรวจ แล้วปิดประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายดังกล่าวแล้วนั้น ไว้ดังกล่าวมาข้างต้น หรือลงโฆษณาหรือทำวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร

การส่งคำคู่ความหรือเอกสาร โดยวิธีอื่นแทนนั้น ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อกำหนดเวลาสืบหาวันหรือระยะเวลาเวลานานกว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ได้ล่วงพ้นไปแล้วนับตั้งแต่เวลาที่คำคู่ความหรือเอกสารหรือประกาศแสดงการมอบหมายนั้นได้ปิดไว้ หรือการ โฆษณาหรือวิธีอื่นใดตามที่ศาลสั่งนั้นได้ทำหรือ ได้ตั้งต้นแล้ว”

** มาตรา 78 บัญญัติว่า “ ถ้าคู่ความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสารปฏิเสธไม่ยอมรับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นจากเจ้าพนักงานศาลโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมายเจ้าพนักงานนั้นชอบที่จะขอให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน และให้วางคำคู่ความหรือเอกสารไว้ ณ ที่นั้น เมื่อได้ทำดังนี้แล้วให้ถือว่า การส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นเป็นการถูกต้องตามกฎหมาย”

*** มาตรา 55 บัญญัติว่า “ การส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหา จะส่งให้แก่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สามีภรรยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้รับหมายรับแทนนั้นไม่ได้”

**** มาตรา 56 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมายเป็นหมายศาลก็ให้ส่งไปศาล เป็นหมายพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้ส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจออกหมายเรียกซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่ เมื่อศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับหมายเช่นนั้นแล้ว ก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่ผู้รับต่อไป”

แก่ผู้ต้องหา ณ ภูมิลำเนาหรือที่ทำการของบุคคลนั้น เว้นแต่ผู้ต้องหายินยอมรับหมายที่อื่น และผู้ที่
จะรับแทนผู้ต้องหาได้ต้องเป็นสามีภรรยา ญาติ หรือผู้ปกครองของผู้ต้องหาเท่านั้น^๑ ในกรณีที่
พนักงานสอบสวนเป็นผู้ออกหมายเรียกผู้ต้องหา ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจัดการส่ง^๒

ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากพิจารณาถึงวิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 ได้กล่าวถึงเฉพาะวิธีการส่งหมายเรียกของเจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นผู้ออกหมายเรียกที่อยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมาย โดย
กำหนดให้ส่ง ไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งผู้ต้องหาถูกเรียกอยู่ในท้องที่ เมื่อ
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับหมายเรียกผู้ต้องหาแล้วก็ให้สลักหลังหมายแล้วจัดการส่งแก่
ผู้รับต่อไป แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาอยู่ท้องที่เดียวกันกับเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดวิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาไว้ และในระเบียบการ
ตำรวจเกี่ยวกับคดีก็ได้กำหนดเพียงว่าหากพนักงานสอบสวนเป็นผู้ออกหมายเรียกผู้ต้องหา ให้เป็น
หน้าที่ของพนักงานสอบสวนจัดการส่ง เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 56 ที่บัญญัติให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ออกหมายส่ง
หมายเรียกไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่อยู่ในท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมาย เป็นผู้จัดการ
ส่ง เนื่องจากหากบุคคลผู้รับหมายไม่มาตามกำหนดนัด จะมีบทกำหนดโทษไว้ ถ้าเป็นหมายเรียก
บุคคลมาให้ถ้อยคำไว้เป็นพยานไม่มาตามกำหนดเรียกก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 168 “ ผู้ใดขัดขืนคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน
ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำต้องระวางโทษ...” หรือหากเป็นหมายเรียกผู้ต้องหา และผู้ต้องหาไม่มาตาม
กำหนดเรียกหรือนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ก็เป็นเหตุให้ออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) ดังนั้นด้วยเหตุที่บุคคลไม่มาตามกำหนดเรียกหรือนัดมีการ
กำหนดโทษ และในกรณีบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหาก็คือเป็นเหตุให้ออกหมายจับ ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่มี
ผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงต้องการให้เจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ส่ง และประกอบกับการพิจารณาแปลความ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 ที่กำหนดไว้ว่าผู้ต้องหาอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ที่
ออกหมายกฎหมายยังกำหนดให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจที่มีอำนาจออกหมายเรียกซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่เป็นผู้จัดการส่ง ดังนั้นหากผู้ต้องหาอยู่

^๑ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 5 บทที่ 1 ข้อ 101

^๒ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 5 บทที่ 1 ข้อ 101

ห้องที่เดียวกันกับห้องที่ที่ออกหมายก็ต้องให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ส่งเนื่องจากอยู่เขตที่มีอำนาจเดียวกันกับของเจ้าพนักงานผู้ออกหมายนั่นเอง

ในส่วนถ้อยคำในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 คำว่า “จัดการส่ง” จะเห็นได้ว่าต้องการให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้นำส่งหมาย เนื่องจากหากกฎหมายไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้นำส่งหมาย ก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ออกหมายส่งหมายเรียกไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ต้องหาถูกเรียกอยู่ในห้องที่ อันทำให้เห็นได้ว่าจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 มีจุดมุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้นำส่งหมายเรียกผู้ต้องหา ไม่ว่าผู้ต้องหาจะอยู่ที่ห้องที่เดียวกันกับพนักงานสอบสวนผู้ออกหมายหรือไม่ก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 , 56 เป็นการกำหนดวิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา แต่หากพิจารณาจุดประสงค์ที่แท้จริงในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา ก็เพื่อต้องการให้ผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกนั้นเป็นสำคัญ และหากผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาพบเจ้าพนักงานตามกำหนดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร พนักงานสอบสวนก็มีความจำเป็นที่จะต้องพยานหลักฐานในการได้รับหมายเรียกของผู้ต้องหา เพื่อเป็นหลักฐานในเหตุการณ์ออกหมายจับผู้ต้องหาต่อไป แต่เนื่องจากสภาพปัญหาในปัจจุบันมีหมายเรียกผู้ต้องหาจำนวนมากและเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละห้องที่มีไม่เพียงพอในการดำเนินการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนผู้ออกหมายจึงได้ดำเนินการส่งหมายเรียกทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มีการส่งหมายเรียกให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว โดยอนุโลมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 73 ทวิ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการส่งหมายเรียก และยังมีพยานหลักฐานการลงทะเบียนตอบรับนำมาพิจารณาออกหมายจับผู้ต้องหาต่อไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 56 จะได้กำหนดวิธีการส่งหมายเรียกกรณีผู้ต้องหาอยู่ต่างห้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้ออกหมายไว้ก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้นำส่งก็ตาม แต่ก็ถือว่าไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าผู้นำส่งจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้นำส่ง ประกอบกับสภาพปัญหาในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาโดยเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้นำส่งดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าการอนุโลมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 73 ทวิ ในการส่งทางหมายเรียกผู้ต้องหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับมาบังคับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการส่ง

หมายเรียกผู้ต้องหาโดยเจ้าพนักงานตำรวจได้ แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องคำนึงหลักเกณฑ์การส่งหมายเรียกผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 และ มาตรา 56 ด้วย กล่าวคือพนักงานสอบสวนจะนำเหตุที่ผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาตามหมายเรียกมาโดยไม่ มีข้อแก้ตัวอันควรมาเป็นเหตุในการออกหมายจับได้นั้น ผู้รับหมายเรียกผู้ต้องหาจะต้องเป็นตัว ผู้ต้องหา หรือสามีภรรยา ญาติ หรือผู้ปกครองของผู้รับหมายเป็นผู้รับหมายเรียกผู้ต้องหาไว้แทน เพราะในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนไม่ได้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว และเหตุในการออก หมายจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหา หรือมีผู้รับหมายแทนตามกฎหมายได้รับหมายนั้นแล้วเท่านั้น จึงจะนำมาเป็นเหตุในการออก หมายจับได้ หากไม่สามารถส่งหมายเรียกผู้ต้องหาได้ หรือไม่มีผู้ใดรับหมายไว้แทน หรือผู้ต้องหา นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย จะนำเอาเหตุการณ์ส่งหมายเรียกผู้ต้องหาไม่ได้มาเป็นเหตุในการออก หมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) ไม่ได้

สำหรับการวางหมายเรียกผู้ต้องหาและการปิดหมายเรียกผู้ต้องหา ศาสตราจารย์ คณิง ภาไชย ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ ดังนี้ “ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 78 ใช้บังคับโดยตรงแก่การส่งหมายเรียกของศาล แต่ของพนักงานสอบสวนมิได้มีการบัญญัติไว้ที่ใด ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 78 จะนำมาใช้แก่ หมายเรียกของพนักงานสอบสวนได้โดยอนุโลม เพราะที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติดังกล่าว เป็น เพียงเพื่อต้องการพยานหลักฐานว่าผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมายนั้น ความจริงอยู่ในฐานะและวิสัยที่ จะรับไว้ได้ และพฤติการณ์ที่ควรถือว่าผู้นั้นได้รับหมายไว้แล้วเท่านั้น ถ้าไม่พบตัวผู้ที่ถูกระบุไว้ ในหมายเรียก แต่พบตัวบุคคลผู้ที่อาจรับหมายไว้แทนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 55 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 76 หากบุคคลเหล่านั้นปฏิเสธ ไม่ยอมรับหมาย ไม่มีบทบัญญัติบังคับบุคคลเหล่านั้นจำต้องรับไว้ และเห็นว่าไม่อาจนำบทมาตรา ใดมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้ เจ้าพนักงานผู้ส่งหมายก็คงต้องนำหมายกลับมาส่งคืนและรายงานเจ้า พนักงานผู้ออกหมาย และก็ยังคงต้องถือว่ายังมิได้มีการส่งให้ผู้ถูกระบุตัวในหมายเรียกใน หมายเรียก อย่างไรก็ตามหากเป็นหมายของศาล ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 79 คือ

1. ปิดหมายเรียกไว้ ณ ที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการงาน ของผู้ถูกระบุชื่อไว้ในหมายเรียก หรือ
2. มอบหมายเรียกไว้ให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องถิ่น และปิดประกาศแสดงการมอบหมายนั้น หรือลงโฆษณา หรือทำวิธีอื่นใดตามที่เห็นสมควร”

จากความเห็นของท่านศาสตราจารย์หนึ่ง ภาไชย ดังกล่าวข้างต้น การวาง
หมายเรียกผู้ต้องหาเป็นมาตรการรองรับในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมรับหมาย และการวางหมาย
ดังกล่าวถือเป็นพฤติการณ์ที่ควรถือว่าผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกไว้แล้วเท่านั้น หากเป็นบุคคลอื่นผู้
ที่อาจรับหมายแทนผู้ต้องหาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 ปฏิเสธไม่
ยอมรับหมาย เจ้าพนักงานผู้ส่งหมายต้องนำมาส่งคืนและรายงานเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย
และก็ต้องถือว่ายังส่งหมายเรียกให้ผู้ต้องหาไม่ได้ และเห็นว่าไม่อาจนำพามาตราใดมาใช้บังคับ
โดยอนุโลมได้ซึ่งหมายถึงการปิดหมายของเจ้าพนักงาน จะนำมาใช้บังคับกับการส่งหมายเรียก
ผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานไม่ได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สำหรับการวางหมายเรียกผู้ต้องหานั้น เป็นกรณีที่เจ้า
พนักงานเป็นผู้ส่งหมายเรียกผู้ต้องหาพบผู้ต้องหาแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมรับหมาย จึงได้ใช้วิธีวางหมาย
และการวางหมายถือว่าผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกนั้นแล้วเท่านั้น หากไม่มาตามกำหนดเรียกของ
พนักงานสอบสวน ก็เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ สำหรับการปิดหมายซึ่งเป็นวิธีการส่งคำคู่ความ
หรือเอกสารในคดีแพ่ง ซึ่งแตกต่างจากการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีผลกระทบกระเทือน
ต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเนื่องจากเป็นเหตุในการออกหมายจับผู้ต้องหานั้น จึงไม่สามารถ
นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาได้ ซึ่งแตกต่างกับกรณีของการวางหมาย
เนื่องจากการวางหมายเป็นกรณีที่พบตัวผู้ต้องหาแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมรับหมายเรียกนั้นและถือว่า
ผู้ต้องหาได้รับหมายเรียกผู้ต้องหานั้นไว้แล้วเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจนเป็นที่เพียงพอเชื่อว่า
ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาแล้ว และในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาเพื่อให้ผู้ต้องหา
เข้าสู่กระบวนการสอบสวนในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนสามารถส่งหมายเรียกผู้ต้องหาทาง
ไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา และหาก
ผู้ต้องหาได้รับหมายหรือมีบุคคลรับหมายแทนได้ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ผู้ต้องหาไม่มาตาม
พบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี พนักงานสอบสวนสามารถนำ
หลักฐานการลงทะเบียนตอบรับดังกล่าว มาเป็นหลักฐานเพื่อแสดงเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะ
หลบหนีเพื่อนำออกหมายจับได้ แต่ถ้าไม่สามารถส่งหมายเรียกให้ผู้ต้องหาได้ไม่ว่ากรณีใด
พนักงานสอบสวนจะนำหลักฐานทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับว่าไม่สามารถส่งหมายเรียกให้
ผู้ต้องหาได้มาเป็นเหตุในการออกหมายจับไม่ได้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากเกิดกรณีดังกล่าวควรให้
เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้นำส่งหมายเรียกผู้ต้องหาดังกล่าวอีกครั้ง หากพบผู้ต้องหาแล้ว ผู้ต้องหาไม่
ยอมรับหมายก็ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นำส่งหมายวางหมายเรียกผู้ต้องหานั้นไว้ และหากบุคคลผู้รับ

หมายเรียกแทนผู้ต้องหาตามกฎหมายปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย ก็ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้นำส่งแจ้งเหตุการส่งหมายเรียกให้พนักงานสอบสวนผู้ออกหมายทราบ และหากไม่พบบุคคลใดเลยเจ้าพนักงานผู้นำส่งหมายจดยางงานการส่งหมายให้พนักงานสอบสวนทราบ จึงจะถือว่าผู้ต้องหานั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ด้วยเหตุนี้รายงานการส่งหมายของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจถือเป็นพยานหลักฐานในการแสดงต่อศาลที่ทำให้เชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนีได้

สำหรับสภาพปัญหาในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในขณะนี้ บางท้องที่ยังไม่เป็นระบบในอันที่จะสามารถตรวจสอบการส่งหมายเรียกได้ และบางส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ส่งหมายขาดความเอาใจใส่ไม่เห็นความสำคัญของการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา และการแจ้งผลการส่งหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ส่งหมายกลับมายังพนักงานสอบสวนผู้ส่งหมายใช้ระยะเวลาาน ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุง โดยให้สถานีตำรวจทั่วประเทศให้ความสำคัญและวางแนวทางปฏิบัติในวิธีการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาให้ถูกต้อง เป็นแนวทางเดียวกัน จัดอัตรากำลังให้เหมาะสมเพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการส่งหมายและแจ้งผลการส่งหมาย

และมีข้อพิจารณาประการสุดท้ายคือการที่ผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ถือว่าเป็นเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (2) หรือไม่ หากพิจารณาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) แล้ว การที่ผู้ต้องหาไม่มาตามเรียกหรือนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรเป็นเพียงเหตุหนึ่งในหลายๆ เหตุ ในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 66 (3) และจะถือว่าการที่ผู้ต้องหาไม่มาตามกำหนดเรียกนั้นเป็นกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (2) หรือไม่นั้นก็ยังขาดความชัดเจน ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) โดยให้ถือว่าหากผู้ต้องหาไม่มาตามกำหนดเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานไว้ว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนีด้วย และรวมถึงกรณีผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งในอันที่เจ้าพนักงานไม่สามารถส่งหมายเรียกให้ได้ และสอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.... ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ดังนี้ มาตรา 66 วรรคท้าย “ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามกำหนดเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี” สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (4) บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวมิสามารถทำสัญญาประกันให้สูงกว่าเดิมหรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมตามมาตรา 115”

เมื่อพิจารณาแล้วถือเป็นเหตุออกหมายจับที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 (1) (2) ที่ระบุเหตุในการออกหมายจับบุคคลในคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรตัด (4) ของมาตรา 66 ออกทั้งหมดเนื่องจากขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 (1) (2) ใช้บังคับไม่ได้

3.1.2 การขอออกหมายจับบุคคลไม่ทราบชื่อ

กรณีขอออกหมายจับผู้ต้องหาที่ไม่ทราบชื่อที่อยู่ หรือกรณีรู้ชื่อหรือนามแฝง แต่ไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานข้อมูลทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีภาพถ่ายผู้ต้องหา ในกรณีดังกล่าวบางศาลไม่อนุญาตให้ออกหมายจับได้

ในกรณีนี้ทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะระบุว่าในหมายจับว่า ชายไทยหรือหญิงไทยไม่ทราบชื่อ หากรู้ชื่อหรือนามแฝง เช่น นายแดง ไม่ทราบนามสกุล ซึ่งในกรณีดังกล่าวไม่สามารถจะทำการตรวจสอบหลักฐานทางข้อมูลทะเบียนราษฎรยืนยัน หรือไม่สามารถหาภาพถ่ายผู้ต้องหา มายืนยันประกอบคำร้องขอออกหมายจับศาลจะไม่ออกหมายจับให้ ซึ่งข้อเท็จจริงในบางคดีผู้เสียหาย หรือพยาน ไม่รู้จักกับผู้ต้องหามาก่อนและในการสืบสวนสอบสวนก็ไม่สามารถที่จะระบุชื่อหรือที่อยู่ของผู้ต้องหาได้ บางคดีทราบเพียงชื่อเล่น หรือนามแฝง ของผู้ต้องหานั้น เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 67 บัญญัติว่า “จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้ แต่ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้” ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ทราบชื่อที่อยู่ นั้น หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสืบสวนสอบสวนแต่ไม่สามารถทราบชื่อจริงและที่อยู่ หรือไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลทางทะเบียนราษฎรได้ ก็สามารถร้องขอต่อศาลออกหมายจับ แต่ต้องบอกรายละเอียดรูปพรรณผู้กระทำผิดของผู้ต้องหาให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ และยังคงสอดคล้องกับคู่มือการขอและการออกหมายจับฯ^{*} ได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ว่า “ในกรณีที่ผู้ร้องขอไม่รู้จักชื่อผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา ให้ทำบันทึกรายละเอียดคำหารูปพรรณของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาให้ออกหมายจับ ...”

ในกรณีทราบชื่อนามสกุลของผู้ต้องหา คู่มือการขอและการออกหมายจับฯ^{**} ได้วางแนวทางปฏิบัติต่อไปว่า “... แต่หากทราบชื่อ นามสกุล ให้แนบหลักฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนมาด้วย เพื่อป้องกันการจับผิดตัวในกรณีผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาให้ออก

* คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หมายเหตุ ข้อ 1 หน้า 14

** เรื่องเดียวกัน

หมายจับนั้นเป็นชาวเขา หรือคนต่างด้าว ต้องมีหลักฐานทางทะเบียนว่าไม่สามารถหาข้อมูลจากทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนได้ พร้อมคำนิรूपพรรณ โดยเอกสารดังกล่าวให้แนบท้ายคำร้องในสำนวนการสอบสวนและท้ายหมายจับ” ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบในทางปฏิบัติ กรณีรู้จักชื่อนามสกุลของผู้ต้องหาแต่พนักงานสอบสวนไม่สามารถหาหลักฐานข้อมูลทางทะเบียนบัตรประชาชนมายืนยันแนบท้ายคำร้องได้ บางศาลไม่อนุญาตให้พนักงานสอบสวนร้องขอหมายจับผู้ต้องหาโดยสั่งให้ไปหาหลักฐานข้อมูลทางทะเบียนมาให้ได้ ซึ่งทางปฏิบัติอาจไม่สามารถหาหลักฐานข้อมูลทางทะเบียนบัตรประชาชนของผู้ต้องหามายืนยันได้ โดยมีทางเป็นไปได้ว่าพยานหรือผู้เสียหายระบุชื่อไม่ถูกต้อง สะกดชื่อไม่ถูกต้อง หรือผู้ต้องหาได้เปลี่ยนชื่อสกุลไป ทำให้ไม่สามารถตรวจหาหลักฐานข้อมูลทางทะเบียนได้ แต่ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันว่าผู้ต้องหาที่มีชื่อสกุลตามที่ให้การไว้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากเกิดกรณีดังกล่าว พนักงานสอบสวนควรตรวจสอบหลักฐานทางทะเบียนว่าชื่อสกุลดังกล่าวไปตรงกับบุคคลอื่นหรือไม่ ผู้เขียนขอแยกการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี

1. กรณีชื่อสกุลของผู้ต้องหาไม่ตรงกับบุคคลอื่น ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ศาลทราบว่าจะไม่สามารถหาหลักฐานทางทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ต้องหาได้ และให้นำหลักฐานทางทะเบียนที่ไม่สามารถหาข้อมูลจากทะเบียนบัตรประจำตัวส่งเป็นเอกสารแนบท้ายคำร้องเพื่อร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาต่อศาล

2. กรณีชื่อสกุลของผู้ต้องหาไปตรงกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น พนักงานสอบสวนควรคัดภาพถ่ายบุคคลที่มีชื่อตรงกับผู้ต้องหาจากหลักฐานทางทะเบียนบัตรประชาชนมาให้ผู้เสียหายหรือพยานให้ถ้อยคำยืนยันเสียก่อนว่าบุคคลตามข้อมูลทางทะเบียนบัตรประชาชนไม่ใช่ผู้ต้องหา และควรระบุในช่องหมายจับว่า “ชายไทย หรือหญิงไทย ทราบชื่อว่า ...” หรือ “ชายไทยหรือหญิงไทย สมอ้างว่าชื่อ...” เพื่อเป็นการแจ้งเตือนเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะทำการจับกุมทราบว่ามีระมัดระวังในการจับผู้ต้องหาตามหมายจับ เนื่องจากมีชื่อสกุลไปตรงกับบุคคลอื่น และเป็นทราบทั่วกันของเจ้าหน้าที่ผู้จับว่าหากระบุชื่อในลักษณะนี้เป็นกรณีที่มีชื่อสกุลผู้ต้องหาไปตรงกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น และในแบบพิมพ์คำนิรूपพรรณผู้กระทำผิดจะต้องระบุคำนิรूपพรรณของผู้ต้องหาให้ชัดเจนเท่าที่สามารถจะทำได้ และช่องหมายเลขบัตรประชาชนในแบบพิมพ์คำนิรूपพรรณผู้กระทำผิด ต้องระบุให้ชัดว่า ไม่สามารถตรวจสอบทางทะเบียนได้ และผู้เขียนเห็นว่าหากพนักงานสอบสวนได้กระทำได้ดังกล่าวแล้ว ก็สามารถร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาต่อศาลได้

3.1.3 การขออนุญาตออกหมายจับ กรณีหมายจับเดิมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้ออกไว้ก่อนรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 มีผลใช้บังคับ

พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาล กรณีหมายจับเดิมที่ออกโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (ก่อนวันที่ 11 ตุลาคม 2545) และยังอยู่ในอายุความจับกุม บางศาลต้องการพยานหลักฐานประกอบการยื่นคำร้องขอหมายจับต่างๆ หลายอย่าง เช่น สำเนา คำให้การของผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา สำเนาคำให้การของพยานที่เกี่ยวข้องยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหา สำเนาหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ สำเนาหนังสือขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา หมายจับเดิมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน หนังสือขอความเห็นชอบจับกุมหรือออกหมายจับ สำเนานำรายงานการสอบสวน เป็นต้น แต่เนื่องจากในบางคดีเวลาล่วงมานานทำให้การค้นหาคำวินิจฉัยการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และบางครั้งพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนได้ย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ที่อื่น ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าอันส่งผลให้มีหมายจับเก่าที่ยังไม่ได้ขอศาลให้ออกหมายจับอีกจำนวนมาก และเกิดเป็นช่องว่างในการบังคับใช้หมายจับ

การยื่นพยานหลักฐานประกอบคำร้องขอหมายจับเก่าที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้เคยออกไว้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นในการยื่นประกอบคำร้องขอออกหมายจับในกรณีนี้ คือ

1. หมายจับเดิมที่ออกโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าหมายจับยังอยู่ในอายุความจับกุม และยังไม่ถูกยกเลิกหรือเพิกถอน และกรณีที่หมายจับเดิมออกโดยความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทย ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะแสดงรายละเอียดในการขอความเห็นชอบในหมายจับเดิมให้ปรากฏในหมายจับเดิมแล้ว

2. สำเนาหนังสือขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ

เพื่อเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าได้มีการพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ในสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการและมีพยานหลักฐานเพียงพออันน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจากพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจึงได้มีหนังสือขอให้จัดการให้ได้ผู้ต้องหามาดำเนินคดี

สำหรับรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ศาลทราบในคำร้องขอออกหมายจับ ซึ่งเป็นไปตามคู่มือการขอและการออกหมายจับ^{*} ได้วางแนวทางปฏิบัติว่า “ เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถพิจารณาคำร้องขอออกหมายจับได้รวดเร็วยิ่งขึ้นผู้ร้องขอควรจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงจากสำนวนการสอบสวน ในลักษณะเช่นเดียวกับบันทึกขอความเห็นชอบจับกุมหรือออกหมายจับที่นำเสนอต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี แนบมาพร้อมกับคำร้องและเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่นบันทึกคำให้การพยานปากสำคัญ หมายจับเดิม และหมายเรียก เป็นต้น โดยเอกสารดังกล่าวจะทำการสำเนารับรองถูกต้องโดยผู้ร้องขอก็ได้ ” ในทางปฏิบัติหากเป็นความผิดอาญาไม่ร้ายแรง พนักงานสอบสวนก่อนที่จะออกหมายจับ(เดิม) พนักงานสอบสวนจะต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาทุกคดี และในความผิดอาญาร้ายแรงพนักงานสอบสวนต้องขอความเห็นชอบอนุมัติจับกุมจากปลัดกระทรวงมหาดไทย(ในขณะนั้น) ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหา ก่อนเสมอที่จะขอความเห็นชอบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ดังนั้นจึงมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้หลบหนีในขณะที่ออกหมายจับ(เดิม) และถือว่ามิหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหากระทำผิดมาแล้ว

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในกรณีหมายจับเดิมที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจออกไว้ และยังคงอยู่ในอายุความจับกุม โดยหลักเมื่อมีหมายจับเดิม และสำเนาหนังสือขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ มาเป็นพยานหลักฐานยื่นประกอบคำร้องขอออกหมายจับ ผู้เขียนมีความเห็นว่าเพียงพอในการร้องขอหมายจับ และหากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องการพยานหลักฐานอื่นๆ ก็สั่งให้ผู้ร้องยื่นเอกสารนำมาแสดงต่อศาลเพื่อพิจารณาอนุมัติออกหมายจับต่อไป

3.1.4 การขอออกหมายจับกรณีพนักงานสอบสวนอายัดตัวผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังที่เรือนจำในเขตอำนาจศาลคดีอื่น

ในกรณีนี้ศาลจะไม่ออกหมายจับให้ถือว่าผู้ต้องหาไม่ได้หลบหนี พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้ ต้องรอให้ผู้ต้องหาพ้นโทษเสียก่อน และเมื่อผู้ต้องหาถูกปล่อยตัวจากการคุมขังทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถรับตัวผู้ต้องหาที่เรือนจำ

^{*} คู่มือการขอและการออกหมายจับและหมายค้นฯ หมายเหตุ ข้อ 2 หน้า 14

ปล่อยตัวจำเลยออกมาดำเนินคดีได้เนื่องจากไม่มีหมายจับ ซึ่งผู้ต้องหาอาจหลบหนีคดีที่ถูกอายัดไป ทำให้ยากต่อการติดตามจับกุมตัว หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานในคดีที่ถูกอายัด หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

ในประเด็นปัญหาที่พนักงานสอบสวนอายัดตัวผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นไว้กับเรือนจำแล้วร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาต่อศาลข้างต้น จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะร้องขอออกหมายจับต่อศาลในชั้นพนักงานสอบสวนสอบสวน โดยความจำเป็นในการจับกุมตัวผู้ต้องหา มาสู่ความควบคุมของพนักงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน ผู้เขียนมีความเห็นว่ามี 2 กรณี กล่าวคือ

1. เพื่อความจำเป็นในการแจ้งข้อกล่าวหา และสอบสวนปากคำผู้ต้องหา

ความจำเป็นในการแจ้งข้อกล่าวหาในการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาต้องมีสิทธิต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับทราบว่าเขาถูกกล่าวหาอย่างไร เพื่อที่จะได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหา หรือให้การแก้ข้อหาในฟ้อง อันเป็นตามหลักฟังความทุกฝ่าย หรือฟังความอีกฝ่ายหนึ่ง (audi alteram partem) เป็นหลักที่ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหาเพื่อต่อสู้คดี และเจ้าพนักงานจะต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทั้งนี้ต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาพอสมควรในการแก้ข้อกล่าวหา⁸ จากหลักฟังความทุกฝ่าย ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาต้องได้รับการแจ้งเรื่องราวอันเป็นข้อกล่าวหาว่าเขาได้กระทำความผิดตามกฎหมายเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเริ่มสอบสวนปากคำเขาในฐานะเขาคือเป็นผู้ต้องหาเพราะถ้อยคำที่เขาให้การในชั้นนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในชั้นพิจารณาของศาลได้ จึงมีความจำเป็นที่เขาจะต้องได้รับทราบข้อกล่าวหาที่เขาถูกกล่าวหา ก่อนที่เขาจะเริ่มให้การต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญานั้น ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ถือได้ว่าเป็นการประกันขั้นพื้นฐานอันหนึ่งของบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา ในอันที่จะต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง

การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือ

⁸ คณิต ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542), หน้า 15.

ปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานหลักฐานยืนยันเขาในชั้นพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหา เต็มใจให้การอย่างไรก็ดี ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว คำว่า “ข้อหา” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ให้คำนิยามไว้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อหา” หมายถึง ข้อกล่าวหาบุคคลว่าได้กระทำความผิดทางอาญาหรือได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ คำเนิการฟ้องร้อง⁹

ดร.คณิต ฒ นคร ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อหา” หมายถึง การกระทำที่อ้างว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด¹⁰ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ในคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5)^{*} ก็คือข้อหานั่นเอง

คำสั่งกรมตำรวจ¹¹ ได้อธิบายความหมายและวิธีการการแจ้งข้อหา ไว้ว่า “ข้อหา มิใช่ฐานความผิดแต่เป็นการกระทำหรือข้อเท็จจริงที่อ้างว่าเป็นความผิด ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ โดยแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและ ยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบว่า การกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นความผิดฐานใด”

⁹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2530), หน้า 135.

¹⁰ คณิต ฒ นคร, “การแจ้งข้อหากับเสรีภาพของบุคคล,” วารสารอัยการ 2 (มกราคม 2522): 22.

^{*} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 บัญญัติว่า “ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี ... (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี”

¹¹ คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 753/2541 เรื่องการสำนวนการสอบสวน ข้อ 1.4 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2541

ดังนั้นอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ข้อหา หมายถึง ข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดนั้นๆ

สำหรับผู้มีหน้าที่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ใช้คำว่า “พนักงานสอบสวน” และ “เจ้าพนักงาน” จึงมีปัญหาว่าเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบนี้ เป็นเจ้าพนักงานประเภทใด เมื่อพิจารณาด้อยคำในบทบัญญัติมาตรา 134 แล้ว จะเห็นได้ว่า การที่ผู้ต้องหาทราบข้อหาจากเจ้าพนักงานแล้ว และได้รับคำเตือนว่า ด้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในในการพิจารณาได้ หากผู้ต้องหาประสงค์จะให้การแก้ข้อกล่าวหาหรือแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหา นั้น ก็ย่อมมีสิทธิจะกระทำได้ และคำให้การของผู้ต้องหาดังกล่าวย่อมใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ การสอบถามผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานดังกล่าว จึงเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ อันอยู่ในความหมายของคำว่า การสอบสวน นั้นเอง เพียงแต่มีวิธีการที่กฎหมายบังคับให้เจ้าพนักงานต้องให้คำเตือนแก่ผู้ต้องหา ถึงด้อยคำของเขาที่อาจใช้ยืนยันเขาในการพิจารณาได้ และการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาจะกระทำมิได้^{**} ทั้งการสอบสวนจะกระทำได้อีกแต่เฉพาะโดยพนักงานสอบสวนเท่านั้น¹²

ผู้เขียนขอแสดงความเห็นของท่านศาสตราจารย์ คณิง ภาไชย¹³ ที่ได้อธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 ที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าวว่า “ในกรณีบุคคลที่จะถูกสอบสวนเป็นผู้ต้องหา มี 2 กรณี คือ (1) บุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาก่อนปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวน คือเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดก่อนมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน และ

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) บัญญัติว่า “การสอบสวน” หมายความว่า “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินกรทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ได้กล่าวหา...”

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135

¹² ร.ต.อ.นิรันดร์ เสียมทอง, “การแจ้งข้อหาในคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2352), หน้า 101.

¹³ ศาสตราจารย์ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่มที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2541), หน้า 312.

พนักงานสอบสวนได้เรียกมา หรือถูกส่งตัวมา เช่น เมื่อพนักงานหรือราษฎรจับตัวมาส่งตามมาตรา 83 84 หรือผู้ต้องหาเข้าหาพนักงานสอบสวนด้วยความสมัครใจตนเอง โดยที่มีได้ถูกเรียกมาหรือถูกจับตัวส่ง (2) บุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเมื่ออยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน เช่น นายคำมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนว่านายชาวลักทรัพย์ แต่ความปรากฏในขณะนั้นเองว่านายคำแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ดังนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนนายคำในฐานะผู้ต้องหาในความผิดฐานแจ้งความเท็จได้ทันที”

จากความเห็นดังกล่าวทำให้เห็นว่าคำว่า “เจ้าพนักงาน” ในบทบัญญัติ มาตรา 134 ดังกล่าว ก็คือพนักงานสอบสวนนั่นเอง แต่เนื่องจากในขณะที่บุคคลปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวนในขณะนั้นยังไม่มีฐานะเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมาย* กล่าวคือยังไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จึงทำให้ในขณะนั้นยังไม่มีกรเริ่มสอบสวนในคดีนั้น (คดีที่แจ้งข้อหาบุคคลที่อยู่ต่อหน้าเป็นผู้ต้องหา) ส่งผลให้พนักงานสอบสวนในขณะนั้นยังไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบในคดีนั้น บทบัญญัติมาตรา 134 จึงใช้คำว่า เจ้าพนักงาน และบัญญัติได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานนั้นก็คือพนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งข้อหาให้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาในขณะนั้นทราบได้ ทางที่พนักงานสอบสวนทราบการกระทำผิดที่จะเริ่มสอบสวนได้จาก จากคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ เมื่อพนักงานสอบสวนทราบการกระทำผิดจึงเริ่มทำการสอบสวนและให้อำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีนั้น ดังนั้นเจ้าพนักงานก็คือพนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน** สำหรับการแจ้งข้อหาและสอบสวนปากคำผู้ต้องหา ผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความจำเป็นในกระบวนการสอบสวนอยู่ 2 ประการ คือ

ก. เพื่อเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120*** เนื่องจากบทบัญญัติ มาตรา 134 นอกจากพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหา ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องถามคำให้การผู้ต้องหา จึงถือได้ว่าคดีนั้นได้มีการสอบสวนผู้ต้องหาในความผิดตามข้อหาแล้ว พนักงานอัยการจึงสามารถยื่นฟ้องผู้ต้องหานั้นต่อศาลได้

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2)

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6)

*** มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ”

ข. เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ตามบทบัญญัติ มาตรา 134 สามารถนำเอาคำให้การที่ผู้ต้องหาให้การมาใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีได้ และหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็สามารถนำไปสู่การค้นหาคือเท็จจริงหรือพยานหลักฐานอื่นๆ ในคดีได้

ดังนั้นสำหรับประเด็นปัญหากรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ พนักงานสอบสวนได้อายัดตัวผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนไม่มีระเบียบ หรือข้อบังคับอันเป็นทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนว่าเมื่อมีการอายัดผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องไปแจ้งข้อกล่าวหาผู้ต้องหาที่เรือนจำ แต่หากพิจารณาในเรื่องขอความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาแล้ว จะเห็นว่า การสอบสวนจะต้องกระทำโดยไม่ชักช้า ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130* และพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพดุงการณต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ดังนั้น การไปแจ้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนผู้ต้องหาที่เรือนจำก็เพื่อเป็นการความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาในการรับทราบข้อกล่าวหาเพื่อต่อสู้คดี ซึ่งหากรับฟังได้ว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ผู้ต้องหาจะได้พ้นข้อกล่าวหาไปโดยเร็ว เนื่องจากพนักงานสอบสวนสามารถสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ผู้ต้องหาพ้นโทษในคดีที่ถูกคุมขังอยู่ ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวเมื่อพนักงานสอบสวนทราบว่าผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำพนักงานสอบสวนจะต้องรีบดำเนินการไปแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะร้องขอหมายจับตัวผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาในส่วนนี้แต่อย่างใด

2.ความจำเป็นในการนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องลงโทษ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) การสอบสวนรวมถึงการเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น นอกจากความจำเป็นที่จะต้องได้ตัวผู้ต้องหานั้นมาเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา และรวบรวมพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นในการนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องลงโทษตามความหมายของการสอบสวนแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 กำหนดว่า หากเป็นกรณีถ้ารู้ตัว

* มาตรา 130 บัญญัติว่า “ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการที่ใด เวลาใด แล้วแต่เห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย”

ผู้กระทำผิดและผู้ที่ถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก เมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

ในทางปฏิบัติได้มีแนวทางการรับสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องแต่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในการคดีที่ถูกคุมขังนั้นแล้ว หรือเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการให้ผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้แล้วเท่านั้น และแนวทางในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น^{**} ให้พนักงานอัยการรับไว้ได้ ต่อเมื่อคดีที่จะใกล้ขาดอายุความ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนประสานไปกับพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี หากคดียังไม่ขาดอายุความให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และสรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งคดีตามระเบียบ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดีในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้องให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ถ้าต่อมาศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่คดีใกล้ขาดอายุความให้รีบดำเนินการประสานพนักงานอัยการเพื่อขอศาลโอนตัวไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป ทำให้เห็นว่ากรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการได้ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในการคดีที่ถูกคุมขังนั้นแล้ว หรือคดีใกล้ขาดอายุความให้พนักงานสอบสวนประสานอัยการเพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี นอกจากนี้พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหามาส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้อง หรือนำตัวผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ ในส่วนนี้จึงถือว่าพนักงานสอบสวนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร้องขอออกหมายจับเพื่อจับกุมตัวผู้ต้องหามาอยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อไป แต่เนื่องจากผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นแม้ว่าพนักงานสอบสวนจะมีหมายจับก็ไม่สามารถจับผู้ต้องหาตามหมายจับนั้นได้ ดังนั้นความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะร้องขอออกหมายจับต่อศาลในกรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจับผู้ต้องหาอยู่เพียงกรณี

* หนังสือสำนักอัยการสูงสุด ที่ อส (สฟปผ.) 0018/ว 145 ลง 30 กันยายน 2541 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน

** บันทึกข้อความสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น

เดียวคือเมื่อผู้ต้องหากำลังจะพ้นจากที่คุมขัง เช่น เมื่อผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือศาลพิพากษายกฟ้องในคดีความผิดที่ถูกคุมขัง หรือกำลังจะพ้นโทษตามคำพิพากษาเป็นต้น แต่หากพนักงานสอบสวนเชื่อว่าคงได้ตัวผู้ต้องหาเมื่อแจ้งหรือเรียกให้ผู้ต้องหาทราบ พนักงานสอบสวนก็ไม่มี ความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องจับกุมตัวผู้ต้องหาไปเพื่อส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องแต่อย่างใด

ผู้เขียนขอแยกการพิจารณาผลกระทบในการร้องขอออกหมายจับกรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังที่เรือนจำในเขตอำนาจศาลคดีอื่น เป็น 2 กรณี คือ กรณีความผิดอาญาร้ายแรง และกรณีความผิดอาญาไม่ร้ายแรง

กรณีความผิดอาญาร้ายแรง

เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกอายัดตัวเป็นความผิดอาญาร้ายแรงและผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำ ไม่เป็นเงื่อนไขในการร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาต่อศาล ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) ดังนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแสดงต่อศาลเพียงพอว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง และนำเหตุจำเป็นที่ผู้ต้องหา กำลังจะพ้นจากที่คุมขังมาเป็นหลักฐานแสดงต่อศาลเพื่อขอออกหมายจับได้ แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงลักษณะ พฤติการณ์ การกระทำผิด ความร้ายแรงของความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา หรือพฤติการณ์ว่าหากผู้ต้องหาพ้นโทษแล้วจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ประกอบด้วย หากผู้ต้องหาพ้นจากการคุมขังแต่ไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าวแล้ว และพนักงานสอบสวนเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ ก็ถือว่าไม่มี ความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องจับกุมตัวผู้ต้องหาแต่อย่างใด เนื่องจากการร้องขอออกหมายจับในชั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพียงเพื่อนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องเท่านั้น และเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาในขณะที่ผู้ต้องหา ยังไม่พ้นจากที่คุมขัง ผู้เขียนมีความเห็นว่าพนักงานอัยการควรรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณา โดยประสานไปยังศาลเพื่อขอโอนตัวผู้ต้องหาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ เพื่อจะได้ฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลไปโดยเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอให้คดีใกล้ขาดอายุความ หรือมีคำพิพากษาผู้ต้องหาในคดีที่ถูกคุมขังถึงที่สุด อันเป็น

การสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญ* ที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และ เป็นธรรม อีกประการหนึ่งด้วย

กรณีความผิดอาญาไม่ร้ายแรง

กรณีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นและเป็นความผิดอาญาไม่ร้ายแรง โดยหลักในการร้องขอออกหมายจับต่อศาล จึงพิจารณาเช่นเดียวกันกับความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหากำลังจะพ้นจากที่คุมขัง ประกอบกับจะต้องมีพฤติการณ์ เมื่อผู้ต้องหาจะพ้นจากที่คุมขังแล้ว ผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่ออันตรายประการอื่น ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (2) และพนักงานสอบสวนได้แสดงพยานหลักฐานในพฤติการณ์ดังกล่าวต่อศาลในการขอออกหมายจับต่อศาล ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อมีพยานหลักฐานดังกล่าวแล้วก็ร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาต่อศาลได้

ในคดีความผิดอาญาไม่ร้ายแรงและผู้ต้องหาต้องหาถูกคุมขังในคดีอื่น ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ ความผิดอาญาไม่ร้ายแรงซึ่งถือตามแนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจของศาลว่าหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี^{๖๖} ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลแขวง เมื่อพนักงานสอบสวนอายัดตัวผู้ต้องหา แจ้งข้อกล่าวหา สอบสวนปากคำ และแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว ถือว่าได้จับผู้ต้องหาแล้ว^{๖๗} ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 7 โดยศาลได้วินิจฉัยว่าเพื่อมิให้การดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต้องล่าช้า และทำให้ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวไว้นานเกินสมควรแก่เหตุและความจำเป็น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงหมายรวมถึง กรณีที่พนักงานสอบสวนอายัดตัวผู้ต้องหา แจ้งข้อกล่าวหา สอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นด้วย

ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นและเป็นความผิดอาญาไม่ร้ายแรงและพนักงานสอบสวนได้ขออายัดตัว แจ้งข้อกล่าวหา สอบสวนปากคำผู้ต้องหาแล้ว

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคแรก บัญญัติว่า “ ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และ เป็นธรรม”

^{๖๖} ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 10.1

^{๖๗} คำพิพากษาฎีกาที่ 3744/2541

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ เมื่อไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่มีการจับกุมให้ยื่นคำร้องขอคัดฟ้องผู้ต้องหา และหากไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาภายในกำหนดระยะเวลาคัดฟ้อง ไม่ว่าจะกรณีใด ซึ่งรวมถึงการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น หรือพนักงานอัยการไม่สามารถยื่นฟ้องผู้ต้องหาได้เนื่องจากผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหานั้น เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด^{**} และในทางปฏิบัติการขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมแสดงเหตุผลที่ไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาคัดฟ้อง และพนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เนื่องจากถือว่าเป็นสำนวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

จากหลักการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติศาลแขวงฯ ดังกล่าว เมื่อพนักงานสอบสวนได้ขออายัดตัวผู้ต้องหา แจ้งข้อกล่าวหา และสอบสวนปากคำผู้ต้องหา ที่อยู่ในที่คุมขังในคดีอื่นแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ

1. กรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในศาลอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ เมื่อการสอบสวนเสร็จและยังอยู่ในระยะเวลาคัดฟ้องพนักงานสอบสวนไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการได้ และถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพ^{***} ก็ตาม พนักงานสอบสวนต้องรองานกว่าคดีที่ผู้ต้องหาหาถูกคุมขังพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งบางคดีการพิจารณาคดีใช้เวลานาน หรือต้องรอให้คดีของพนักงานสอบสวนที่ขออายัดตัวผู้ต้องหาใกล้จะขาดอายุความเสียก่อน อันเป็นช่องว่างในการดำเนินคดีเมื่อผู้ต้องหาได้รับทราบข้อกล่าวหาแต่ยังไม่ได้รับการพิจารณาฟ้องร้องโดยเร็ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว หรือผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและยังอยู่ระยะเวลาคัดฟ้องผู้ต้องหา พนักงานอัยการควรรับสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนไว้พิจารณาเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โดยประสานไปยังศาลเพื่อขอโอนตัว

* พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 7 วรรคสอง

** พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 9

*** พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 20

ผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ เพื่อจะได้ฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลไปโดยเร็ว โดยถือเช่นเดียวกับคดีที่ใกล้ขาดอายุความ

2. เมื่อล่วงเลยระยะเวลาผิดฟ้องจะต้องมีการขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด โดยพนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนพร้อมแสดงเหตุผลที่ล่วงเลยระยะเวลาผิดฟ้องพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการที่คดีอยู่ในเขตอำนาจ เนื่องจากพนักงานอัยการถือว่าเป็นสำนวนประเภทรู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ จึงต้องส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสาม เมื่อพนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อขออนุญาตฟ้อง และหากอัยการสูงสุดอนุญาตฟ้องก็ส่งพนักงานสอบสวนให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหาภายในอายุความ ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาต้องถูกเรียกหรือจับตัวมาถึง 2 ครั้ง ในขั้นตอนการเอาตัวผู้ต้องหาฟ้องลงโทษในชั้นพนักงานสอบสวน กล่าวคือครั้งแรกเพื่อขออนุญาตฟ้อง และครั้งที่สองเพื่อนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล ผู้เขียนมีความเห็นว่าในการส่งสำนวนการสอบสวนไปเพื่อขออนุญาตฟ้องเป็นการการปฏิบัติตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ เพื่อขออนุญาตฟ้องเท่านั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน ไปยังพนักงานอัยการ อันเป็นการลดขั้นตอนและเกิดความรวดเร็วในการสอบสวน ดังนั้นหากการสอบสวนเสร็จและล่วงเลยระยะเวลาผิดฟ้องและผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปเพื่อขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกคุมขัง ไม่จำเป็นต้องรอให้คดีใกล้ขาดอายุความ หรือผู้ต้องหาถูกพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุมขังเสียก่อน เมื่ออัยการสูงสุดอนุญาตฟ้อง พนักงานอัยการประสานไปยังศาลเพื่อขอโอนตัวผู้ต้องหามาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้ เพื่อจะได้ฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลไปได้โดยเร็ว

ทั้งนี้พนักงานอัยการได้ปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด^{*} โดยอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 กำหนดให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยัง

^{*} หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส. (สฝปผ.) 00118/ว 145 ลงวันที่ 30 ก.ย.2441 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน.

พนักงานอัยการ* กรณีนี้พนักงานอัยการจะรับสำนวนการสอบสวนได้ต่อเมื่อได้ส่งตัวผู้ต้องหา มาด้วย หรือผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ แม้ต่อมาพนักงานสอบสวนจะไม่สามารถดำเนินการให้ได้ตัวผู้ต้องหาได้ เนื่องจากผู้ต้องหาหลบหนีประกัน หรือไม่สามารถดำเนินการให้ผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องได้ เช่นถูกคุมขังในคดีอื่น ก็ไม่ทำให้สำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เปลี่ยนเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ตามมาตรา 141 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอหรือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา** ว่าสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม 141 และมาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความหมายเดียวกันหรือไม่ และสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 142 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกันจะย้อนสำนวนการสอบสวนกลับไปเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ตาม มาตรา 141 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้หรือไม่ ได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา¹⁴ มีความเห็นทำนองเดียวกันกับหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดดังกล่าว โดยมีข้อพิจารณาว่า สำนวนการสอบสวน ตามมาตรา 141 หมายถึง สำนวนการสอบสวนที่เรียกหรือจับตัวผู้ต้องหา ยังไม่ได้สำนวนประเภทนี้ยังไม่มี การแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาตาม มาตรา 134 เนื่องจากผู้ต้องหา ยังปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน สำนวนประเภทนี้พนักงานสอบสวนจึงมีหน้าที่ทำความเข้าใจว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย กรณีนี้พนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้ สำหรับกรณีสำนวนการสอบสวนตาม มาตรา 142 หมายถึง สำนวนการสอบสวนที่มีผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมขัง หรือปล่อยชั่วคราวของศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนสามารถได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก สำนวนการสอบสวนตามมาตรา 142 นี้ จึงเป็นกรณีที่มีการแจ้งข้อหาและสอบสวนตัวผู้ต้องหา ตามมาตรา 134 แล้ว และเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นส่งฟ้องผู้ต้องหา มาตรา 142 วรรคสาม ได้บัญญัติชัดเจนว่าให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัว

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 142 วรรค 3.

** หนังสือที่ ตช.0004.6/10366 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2543 เรื่องหารือปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน.

¹⁴ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 534/2544 มติที่ประชุมใหญ่ ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2544 เรื่องหารือปัญหาข้อกฎหมายกรณีพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวน.

ผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่นั้นถูกขังอยู่แล้ว ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าการตีตามข้อหาหรือสำนวนการสอบสวนตาม มาตรา 142 ที่พนักงานสอบสวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด และมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาตาม มาตรา 142 วรรคสาม ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ก็ไม่มีผลทำให้สำนวนการสอบสวนเปลี่ยนไปเป็นสำนวนการสอบสวนตาม มาตรา 141

ด้วยความเคารพต่อความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุดและมติ คณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับการตีความบทบัญญัติ มาตรา 141 และ 142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่ามีความหมายแตกต่างกัน และเห็นด้วยที่ว่าสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม มาตรา 142 วรรคสาม ถ้าผู้ต้องหาหลบหนีประกันจะยื่นสำนวนการสอบสวนไปเป็นสำนวนการสอบสวนที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ ตามมาตรา 141 ไม่ได้ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ในการสอบสวนที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการได้รับไว้พิจารณาสั่งการประการใดก็จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยหากพนักงานอัยการรับสำนวนไว้พิจารณาแล้วมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา สิทธิประโยชน์ก็จะเกิดแก่ผู้ต้องหา ที่จะไม่ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาอีกต่อไป สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ไม่ต้องถูกอายัดตัวหรือถูกออกหมายจับได้ หรือหากพนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนแล้วพิจารณามีความเห็นให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็จะทำการสอบสวนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้เสียก่อน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม อีกทั้งหากพนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณาแล้วมีความเห็นสั่งฟ้องต่อมาเมื่อจับกุมตัวผู้ต้องหามาได้ พนักงานอัยการก็สามารถยื่นฟ้องผู้ต้องหาได้ทันที เกิดความรวดเร็วในการฟ้องร้องลงโทษผู้ต้องหาต่อศาล และไม่เกิดช่องว่างที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีในระหว่างการรอการพิจารณาสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นของพนักงานอัยการ มิฉะนั้นหากผู้ต้องหาหลบหนีในช่วงเวลาดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องรอขอต่อศาลออกหมายจับผู้ต้องหาอีกครั้ง ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาจะต้องถูกเรียกหรือจับตัวมาถึง 2 ครั้ง ในขั้นตอนการเอาตัวผู้ต้องหามาฟ้องลงโทษในชั้นพนักงานสอบสวน และหากพนักงานอัยการไม่รับสำนวนดังกล่าวต้องรอจนมีการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้เสียก่อนนั้น สำนวนประเภทนี้เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วจะเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องของพนักงานอัยการไม่ได้ซึ่งน่าจะขัดกับหลักการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสาม ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว หากพนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนกรณีดังกล่าวไว้พิจารณา ก็

ไม่ได้มีบทกฎหมายใดหรือแนวคำพิพากษาใดที่ทำให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้นเสียไป และการรับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวไว้ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อันจะทำให้การรับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวของพนักงานอัยการเป็นการปฏิบัติหน้าที่มีขอบประกอบด้วยก่อนที่จะมีแนวทางปฏิบัติของสำนักงานอัยการสูงสุดไม่รับสำนวนการสอบสวน ได้มีความเห็นเดิมของสำนักงานอัยการสูงสุด¹⁵ เรื่องหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งสำนวนการสอบสวน ได้วางแนวทางปฏิบัติในกรณีสำนวนการสอบสวนที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกันในชั้นสอบสวนโดยไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการพร้อมสำนวนสอบสวน พนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนไว้พิจารณาได้ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าพนักงานอัยการควรรับสำนวนการสอบสวนกรณีผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น และรวมถึงกรณีผู้ต้องหาหลบหนีประกันในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไว้พิจารณาและมีความเห็นต่อไปด้วย

3.1.5 การออกหมายจับกรณีผู้ต้องหาข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน

เมื่อผู้ต้องหาข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก หรือผู้ต้องหาทราบ ว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาได้ข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ในทางปฏิบัติเมื่อผู้ต้องหาข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ศาลจะไม่ออกหมายจับผู้ต้องหานั้น โดยให้เหตุผลว่าผู้ต้องหาไม่ได้หลบหนี โดยไม่ได้พิจารณาเหตุในการออกหมายจับอื่นๆ ประกอบ

ผู้เขียนมีความเห็นว่าโดยทั่วไปเมื่อผู้ต้องหาข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนแล้ว ถือว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี พนักงานสอบสวนจึงไม่มีความจำเป็นที่ร้องขอต่อศาลออกหมายจับผู้ต้องหานั้น แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละคดีๆ ไป โดยจะนำมาวางเป็นแนวทางปฏิบัติว่าหากผู้ต้องหาข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนแล้วไม่มีเหตุจูงใจออกหมายจับผู้ต้องหาอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละคดี

กรณีความผิดอาญาร้ายแรง เหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีไม่เป็นเงื่อนไขในการร้องขอออกหมายจับ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการร้องขอออกหมายจับตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงมี

¹⁵ หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ค่วนที่สุด ที่ อส.01002/4618 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2535 เรื่องหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งสำนวนการสอบสวน.

ความจำเป็นในการร้องขอออกหมายจับเพียงเพื่อส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้อง แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าหลังจากที่ผู้ต้องหาเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวนแล้ว และในระหว่างสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาไม่พบผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น พนักงานสอบสวนก็มีความจำเป็นที่ร้องขอออกหมายจับเพื่อจับกุมตัวผู้ต้องหานั้นมาควบคุมตัวไว้ในระหว่างสอบสวนได้

ในส่วนของความผิดอาญาไม่ร้ายแรงนั้นเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหลบหนี เป็นเหตุในการร้องขอหมายจับต่อศาลที่พนักงานสอบสวนต้องยื่นพยานหลักฐานแสดงข้อเท็จจริงในส่วนนี้ ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวนแล้ว จากพฤติการณ์ดังกล่าวจึงน่าจะเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นไม่ได้หลบหนี แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาว่าในการเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวนนั้น ผู้ต้องหาประสงค์เพียงเพื่อให้ตนไม่ต้องถูกร้องขอออกหมายจับและไม่มี ความประสงค์ที่แท้จริงในการเข้าสู่กระบวนการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาและความบริสุทธิ์ ของตน ประกอบกับมีพฤติการณ์ว่าผู้ต้องหากำลังหลบหนี พนักงานสอบสวนก็สามารถร้องขอต่อ ศาลออกหมายจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยแสดงพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหานั้นน่าจะหลบหนี หรือไปยุ่ง เหยิงพยานหลักฐาน หรือก่ออันตรายประการอื่นมาเป็นพยานหลักฐานแสดงต่อศาลในการร้องขอ ออกหมายจับผู้ต้องหานั้น

นอกจากนี้ยังมีพฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาไม่ได้หลบหนี แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมเข้าสู่ กระบวนการสอบสวนในชั้นตอนที่พนักงานสอบสวนจะต้องส่งผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการ สอบสวนให้พนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรค 3 ได้แก่ กรณีที่ผู้ต้องหาเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวนพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหา สอบสวนปากคำ และเมื่อการสอบสวนเสร็จพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรส่งฟ้องผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนได้เรียกผู้ต้องหามาพบเพื่อนำตัวส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี ผู้ต้องหามาพบ พนักงานสอบสวนตามกำหนดนัดแต่ไม่ยอมไปพบพนักงานอัยการ กรณีดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็น ว่าถือเป็นพฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาหลบหนี ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (2) ด้วย ในอันที่พนักงาน สอบสวนสามารถนำเหตุดังกล่าวมาเป็นเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหลบหนีในการร้องขอออก หมายจับผู้ต้องหานั้นเพื่อส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อไป

3.1.6 ศาลสั่งยกคำร้องขอออกหมายจับมีผลผูกพันการให้ความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวนหรือไม่

ขั้นตอนการร้องขอหมายจับต่อศาลก็เพื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษซึ่งอยู่ในขั้นตอนของการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ประกอบกับการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นร้องขอออกหมายจับศาลไม่ถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย ดังนั้นโดยหลักแล้วเมื่อศาลสั่งยกคำร้องขอออกหมายจับไม่มีผลผูกพันการให้ความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบที่จะมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาเมื่อศาลสั่งยกคำร้องขอออกหมายจับแล้วหากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการรวบรวมพยานหลักฐานที่รวบรวมมาเพียงพอที่ใช้ลงโทษผู้ต้องหานั้นแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหานั้นได้ และส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ โดยแจ้งให้ทราบสาเหตุที่ไม่มีสำเนาหมายจับเพราะศาลยกคำร้อง แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะนำเอาเหตุที่ศาลยกคำร้องมานำเป็นเหตุในการพิจารณาให้ความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทุกกรณีก็ไม่น่าจะถูกต้องนัก การจะนำเหตุที่ศาลสั่งยกคำร้องขอออกหมายจับมาพิจารณาประกอบการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้เขียนเห็นว่าต้องพิจารณาว่าศาลให้เหตุผลในการสั่งยกคำร้องด้วยเหตุผลใด เช่น ศาลสั่งยกคำร้องเนื่องจากยังไม่ปรากฏพฤติการณ์ว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (2) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะนำเหตุที่ศาลยกคำร้องดังกล่าวมาเป็นเหตุในการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไม่ได้ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องไปรวบรวมพยานหลักฐานถึงพฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาหลบหนีมาแสดงต่อศาลอีกครั้งเพื่อขอออกหมายจับต่อไป แต่หากศาลพิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด เช่น การกระทำตามข้อกล่าวหาไม่มีความผิดทางอาญาเป็นความผิดทางแพ่งสั่งยกคำร้อง กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนำมาเป็นแนวทางในการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ หรือหากศาลสั่งยกคำร้องโดยให้เหตุผลว่าพยานหลักฐานยังไม่พอเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาอีกเพื่อร้องขอออกหมายจับ หากไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นมาเพิ่มเติมได้ ผู้เขียนเห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ เพราะการพิจารณาพยานหลักฐานของศาลในชั้นออกหมายจับศาลยังไม่เคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย เพียงพิจารณาว่าผู้จะถูกจับ(ผู้ต้องหานั้น) น่าจะทำความผิด ศาลยังพิจารณาสั่งยกคำร้องขอออกหมายจับ ย่อมแสดงให้เห็นว่าหากพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาในการร้องขอออกหมายจับมีเพียงเท่านี้ไม่มีทางที่ศาลจะสามารถใช้พยานหลักฐานนั้นพิพากษาลงโทษจำเลย

(ผู้ต้องหานั้น) ได้อย่างแน่นอน พนักงานสอบสวนสามารถนำเอาเหตุกรายกคำร้องดังกล่าวมาเป็นแนวทางการพิจารณาสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นได้

3.2 ผลกระทบในกระบวนการออกหมายจับ

หลังจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 มีผลบังคับใช้ตามบทเฉพาะกาล ทำให้ศาลเป็นองค์กรเดียวเท่านั้นเป็นผู้ออกหมายจับ ดังนั้น ทำให้อำนาจการออกหมายจับของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจดังต่อไปนี้ (1) ถ้าเป็นหมายจับผู้ต้องหาที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ...” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 วรรคท้าย บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองไม่ต้องมีหมาย แต่ต้องเป็นไปในกรณีที่สามารถออกหมายจับได้หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 61 วรรคท้ายบัญญัติว่า “หมายอาญาใดซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ออก เจ้าพนักงานนั้นจะจัดการตามหมายด้วยตนเองภายในเขตอำนาจหรือจัดการ ตามหมายด้วยตนเองภายในเขตอำนาจ ..” สำหรับวิธีการออกหมายโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือศาลผู้มีอำนาจออกหมายจับหมายค้นหรือหมายขัง จะออกหมายนั้นโดยพลการหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ...” จึงถือว่าอำนาจในการออกหมายจับและวิธีการออกหมายจับโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ อย่างชัดเจน จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับไม่ได้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรแก้ไขบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58 มาตรา 59 โดยกำหนดให้ศาลเป็นองค์กรเดียวในการออกหมายจับ และยกเลิก มาตรา 61 วรรคท้าย และมาตรา 78 วรรคท้าย และยังคงคล้อยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.... ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ดังนี้ มาตรา 58 “ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาภายในเขตอำนาจ” มาตรา 59 “ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้” สำหรับ มาตรา 61 วรรคท้าย และมาตรา 78 วรรคท้าย ได้ถูกตัดข้อความออกทั้งหมด

สำหรับกระบวนการการออกหมายจับ เจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายจับได้ปฏิบัติ ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับและหมาย ค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545 และได้มีผลกระทบในทางปฏิบัติ ดังนี้

3.2.1 การพิมพ์ข้อความในหมายจับและตำหนิรูปพรรณ

ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 กำหนดไว้ว่าหมายจับต้องเป็นหมายของศาล แต่ใน ส่วนการจัดพิมพ์หมายจับไม่ได้กำหนดไว้ว่าใครเป็นผู้จัดพิมพ์หมายจับ ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงาน สอบสวนเป็นผู้พิมพ์หมายจับไปให้ศาลเป็นผู้ลงนามในหมายจับ

การพิมพ์ข้อความในหมายจับในช่อง “หมายถึง...” ให้หมายถึงผู้ใด บางศาลให้ หมายถึง... ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด บางศาลพิมพ์เป็น หมายถึง ... ผู้กำกับการ , รองผู้กำกับการ สืบสวนสอบสวน ซึ่งไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้เขียนเห็นว่า ในแบบพิมพ์หมายจับ คำว่า “หมายถึง...” ควรหมายถึงผู้กำกับการ รองผู้กำกับหัวหน้าสถานี เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติ โดยตรง ซึ่งถือเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสังกัดอยู่ตามกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ซึ่งในทางปฏิบัติมีระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีให้อำนาจผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ อำนาจในการสั่งคดีด้วย บางศาลให้ผู้มีอำนาจในการสั่งคดีเป็นผู้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา ซึ่ง ระเบียบดังกล่าวเป็นขั้นตอนการสั่งคดีของปฏิบัติภายในหน่วยงานของตำรวจเท่านั้น ซึ่งเป็นคนละ ส่วนกับการปฏิบัติตามหมายจับ และแบบพิมพ์หมายจับของศาล บางศาลอนุโลมให้พนักงาน สอบสวนสามารถพิมพ์ได้จากคอมพิวเตอร์ได้เอง แต่บางศาลต้องใช้แบบพิมพ์ของศาล ยังไม่เป็น แนวทางเดียวกัน ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อสะดวกเนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นผู้พิมพ์หมายจับเอง ดังนั้นควรให้พนักงานสอบสวนพิมพ์ได้เองจากคอมพิวเตอร์ โดยนำแบบพิมพ์ศาลเป็นต้นแบบ และควรใช้ขนาดและรูปแบบตัวอักษรเดียวกัน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นไปใน แนวทางเดียวกัน

จำนวนหมายจับ บางศาลกำหนดให้พนักงานสอบสวนพิมพ์จำนวนหมายจับไม่ เท่ากัน ผู้เขียนมีความเห็นว่า พนักงานสอบสวนควรพิมพ์ต้นฉบับหมายจับจำนวน 2 ชุด ชุดแรก เก็บไว้ที่ศาล และชุดที่สองเก็บไว้ที่สถานีตำรวจต้นสังกัด ในส่วนที่เหลือให้พนักงานสอบสวน สำเนาหมายไว้ โดยนำไปติดสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ และส่วนหนึ่งดำเนินการส่ง เพื่อประกาศสืบจับต่อไป หรือส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในทางปฏิบัติสำเนาหมายจับ บาง ศาลให้ใช้คำว่า “ขอรับรองว่าได้ถ่ายจากต้นฉบับจริง” หรือบางศาลกำหนดให้ใช้ “ขอรับรองว่าเป็น

สำเนาหมายจับที่ศาลอนุมัติแล้ว” ซึ่งไม่เป็นแนวทางเดียวกัน และทางปฏิบัติศาลห้ามใช้คำว่า “รับรองสำเนาถูกต้อง” โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากศาลเป็นผู้ออกหมาย พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถรับรองสำเนาถูกต้องในสำเนาหมายจับได้ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 77 วรรคสอง ที่ใช้คำว่า “สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว” ซึ่งหากจะใช้คำว่า “ขอรับรองว่าได้ถ่ายจากต้นฉบับจริง” หรือ “ขอรับรองว่าเป็นสำเนาหมายจับที่ศาลอนุมัติแล้ว” ผู้เขียนมีความเห็นว่ามี ความหมายเดียวกันกับ “สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 77 วรรคสองเช่นกัน ดังนั้น ควรกำหนดข้อความการรับรองสำเนาหมายจับให้เป็นแนวทางเดียวกัน

คำหารูปพรรณผู้กระทำผิด แบบพิมพ์ใหม่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ¹⁶ ไม่ปรากฏรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหา ผู้เขียนเห็นว่า ควรเพิ่มเติมรายละเอียดในคำหารูปพรรณผู้กระทำผิด ดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหาลงในแบบพิมพ์คำหารูปพรรณผู้กระทำผิด ทั้งนี้เนื่องจากหมายจับศาลไม่มีรายละเอียดหรือพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหา ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมตัวผู้ต้องหาไม่สามารถแจ้งรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหาให้ผู้ต้องหาทราบขณะจับกุมตัวได้ เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 ผู้ถูกจับต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา ซึ่งเป็นกระบวนการภายหลังการจับที่ผู้ถูกจับต้องได้รับการข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบเสียก่อนที่จะนำตัวส่งพนักงานสอบสวน อันจะทำให้ผู้ต้องหาทราบว่าตนถูกจับกุมเรื่องอะไร การกระทำผิดอย่างไร และส่วนหนึ่งทำให้สามารถเตรียมรายละเอียดหรือหาพยานหลักฐานมาให้การต่อพนักงานสอบสวนได้ เนื่องจากในบางครั้งท้องที่ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมอยู่ห่างไกลจากท้องที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และบางกรณีพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวน ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ หรือย้ายต้นสังกัด พนักงานสอบสวนผู้รับตัวผู้ต้องหาก็สามารถแจ้งข้อกล่าวหาซึ่งอยู่ในรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหาที่ระบุไว้ในคำหารูปพรรณให้ผู้ต้องหาทราบได้ ดังนั้นรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องหาควรจะมีพิมพ์ลงในคำหารูปพรรณผู้กระทำผิด เพียงพอให้ทราบถึงข้อกล่าวหา

¹⁶ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วย การออกคำหารูปพรรณบุคคลและทรัพย์สิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2545

2. รายละเอียดขั้นตอนการสอบสวนว่าได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วหรือไม่ เพื่อที่จะทำให้พนักงานสอบสวนผู้รับตัวผู้ต้องหาทราบขั้นตอนการปฏิบัติต่อไป เช่น กรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีในระหว่างประกันตัวขั้นสอบสวนหรือชั้นพนักงานอัยการ

3. ความเสียหายในคดีในกรณีความผิดต่อส่วนตัวคิดเป็นเงินจำนวนเท่าใด เนื่องจากการคิดหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวในความผิดต่อส่วนตัวคำนวณจากความเสียหายในคดี ดังนั้น เพื่อให้พนักงานผู้จับสามารถแจ้งผู้ต้องหาที่ถูกจับหรือญาติในการเตรียมหลักทรัพย์มาประกันตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับ จึงเห็นควรระบุความเสียหายในคดีความผิดต่อส่วนตัวไว้ในคำหารูปพรรณผู้กระทำผิด ด้วย

3.2.2 การแก้ไขหมายจับหลังจากศาลลงนามอนุมัติออกหมายจับ

ดังที่กล่าวมาแล้ว พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้พิมพ์หมายจับไปให้ศาลลงนามอนุมัติขอในหมายจับ ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดในการพิมพ์ได้ หรือในบางกรณีได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาที่ระบุในหมายจับ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งข้อหาเพิ่ม แก้ไขข้อหาบางส่วน สั่งไม่ฟ้องในข้อหาเดิมที่ระบุไว้ในหมายจับบางส่วนหรือทั้งหมด หรือเปลี่ยนข้อกล่าวหา เป็นต้น ผู้เขียนขอวางแนวดำเนินการเพื่อลดปัญหาในส่วนนี้ ดังนี้

1. การกำหนดขั้นตอนการร้องขอหมายจับของพนักงานสอบสวน

เนื่องจากขั้นตอนการร้องขอหมายจับของพนักงานสอบสวนไม่ได้มีการกำหนดขั้นตอนไว้ว่าจะยื่นคำร้องขอออกหมายจับในช่วงเวลาใดระหว่างสอบสวน ผู้เขียนเห็นว่าควรเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนพิจารณามีความเห็นทางคดีส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ กล่าวคือพนักงานสอบสวนสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานจนกระทั่งสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาเสียก่อน จะทำให้เกิดความชัดเจนในข้อหา และการให้ความเห็นของพนักงานสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหาหรือไม่ เว้นแต่มีความจำเป็นที่จะต้องจับตัวผู้ต้องหา เช่น ผู้ต้องหาลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่ทั้งนี้พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นจนมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหานั้นจะกระทำความผิดอาญาเสียก่อน ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2) เสียก่อน

2. การตรวจสอบคำร้องขอหมายจับ

ในทางปฏิบัติผู้ยื่นคำร้องขอออกหมายจับจะเป็นพนักงานเจ้าของสำนวนเป็นผู้พิมพ์ ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ ควรมีผู้กลั่นกรองหรือตรวจสอบเสียก่อน ผู้เขียนเห็นว่าพนักงานสอบสวนก่อนยื่นคำร้องขอออกหมายจับต่อศาลควรเสนอคำร้องขอออกหมายจับ เอกสารพยานหลักฐานที่ยื่นต่อศาล ตัวหมายจับและตำหนิรูปพรรณผู้กระทำผิด ให้ผู้บังคับบัญชาในระดับเหนือตนพิจารณาถ่วงดุลเสียก่อน มิใช่เพียงแต่ตรวจดูคำถูกผิด ต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานต่างๆ ในการยื่นประกอบคำร้องขอออกหมายจับด้วย แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีระเบียบให้พนักงานสอบสวนต้องเสนอสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาตรวจสอบทูลกระยะแล้วก็ตาม แต่ในการร้องขอออกหมายจับไม่ได้มีระเบียบ หรือข้อบังคับว่าต้องมีการเสนอผู้บังคับบัญชาตรวจสอบเสียก่อน ในทางปฏิบัติขณะนี้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้จัดพิมพ์และยื่นคำร้องต่อศาลด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเห็นควรว่าในการยื่นคำร้องขอออกหมายจับทุกครั้งต้องนำเอกสารหลักฐานทั้งหมดเสนอผู้บังคับบัญชาเหนือตนพิจารณาก่อนทุกครั้ง และควรเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือตนในระดับชั้นเดียว เพื่อความรวดเร็ว

ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อพนักงานสอบสวนได้กระทำในแนวทางทั้ง 2 แนวดังกล่าวนี้แล้ว สามารถลดความผิดพลาดของหมายจับได้ แต่หากยังมีข้อผิดพลาดในหมายจับเกิดขึ้นหลังจากผู้พิพากษาลงนามออกหมายจับแล้ว เนื่องจากเป็นหมายจับของศาล ผู้เขียนเห็นว่าควรแจ้งให้ผู้พิพากษาผู้ออกหมายให้ทราบ เพื่อแจ้งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ทราบ เพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

3.2.3 คุณสมบัติของผู้ร้องขอออกหมายจับ และการเรียกสอบถามผู้ร้อง

ผู้ร้องขอออกหมายจับ ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 5 กำหนดว่า “พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้น จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายจับ และต้องพร้อมที่จะมาให้ศาลสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที ...”

ตามคู่มือการขอและออกหมายจับฯ ได้อธิบายไว้ว่า “ระเบียบข้อ 5 วรรคหนึ่ง กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งร้องศาลออกหมายจับหรือหมายค้น จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น ซึ่งผู้ร้องขอออกหมายดังกล่าวมีความหมายกว้างรวมถึงพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน

เจ้าพนักงานซึ่งอยู่ในชุดสอบสวน และเจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องกับการร้องขอออกหมายนั้น ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การร้องขอออกหมายมีความคล่องตัวและสามารถปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้ร้องขอออกหมายดังกล่าวจะต้องทราบข้อมูลและพยานหลักฐานในเรื่องที่ขอให้ออกหมายนั้นๆ ด้วย เพราะศาลจะต้องสอบถามให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสียก่อน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 59 วรรคสอง ”

ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 5 ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายจับ และต้องพร้อมที่จะมาให้ศาลสอบถามก่อนออกหมาย เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรคสอง กำหนดว่า ในกรณีที่มีผู้ร้องขอ ให้ศาลจะต้องสอบให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสียก่อนเหตุผลนี้จะได้มาจากคำแจ้งความโดยสาบานตัวหรือจากพฤติการณ์อย่างอื่นก็ได้ จึงมีผลกระทบต่อกรร้องขอออกหมายจับของพนักงานสอบสวน ดังนี้

ก. การกำหนดให้เฉพาะพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเท่านั้นเป็นผู้ร้องขอออกหมายจับ

ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาข้อขัดข้องในกรณีที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีย้ายปฏิบัติหน้าที่ที่อื่น และในบางคดีมีเพียงพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเท่านั้นที่เป็นเจ้าพนักงานตามระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 5 ซึ่งเกิดปัญหากรณีหมายจับเก่าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ออกก่อนรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 มีผลบังคับใช้ และยังอยู่ในอายุความจับกุมที่ต้องร้องขอออกหมายจับต่อศาล โดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนได้ย้าย หรือได้เกษียณอายุราชการไปแล้ว

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เหตุผลในการเรียกสอบถามผู้ร้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรคสอง กล่าวคือเพื่อให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายจับนั้นเสียก่อน ดังนั้นบุคคลผู้ร้องขอออกหมายจับจะต้องเป็นบุคคลที่รู้เรื่องราวอันเป็นเหตุในการออกหมายจับที่ศาลสามารถเรียกสอบถามให้พอเข้าใจถึงเหตุผลในการออกหมายจับ นั่นก็คือ สอบถามผู้ร้องให้ปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหาที่จะถูกออกหมายจับน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดอาญา ตาม รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 237 (1) (2) ดังนั้นการกำหนดหลักเกณฑ์ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 5 ที่ว่า จะต้องเป็นผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น อาจส่งผลกระทบต่อกรร้องขอออกหมายจับ

ดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าเจ้าพนักงานผู้ร้องควรรวมถึงเจ้าพนักงานผู้อยู่ในเขตอำนาจเดียวกันที่ทราบข้อเท็จจริงในคดีก็สามารถยื่นคำร้องขอออกหมายจับได้

ข. การเรียกสอบถามผู้ร้อง

ในทางปฏิบัติศาลในแต่ละศาลจะกำหนดระยะเวลาการเรียกสอบถามผู้ร้องบางศาลบางศาลสอบถามผู้ร้องในวันที่ยื่นคำร้อง บางศาลจะกำหนดวันนัดเรียกสอบถามผู้ร้องอีก 3 วันต่อมา นับจากยื่นคำร้อง หรือบางศาลไม่เรียกสอบถามผู้ร้องก่อนออกหมายจับ ขึ้นอยู่กับศาลแต่ละศาล และในศาลเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับผู้พิพากษาในแต่ละท่าน ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.2.4 การขอออกหมายจับนอกเวลาทำการของศาล

กรณีร้องขอออกหมายจับนอกเวลาทำการปกติ ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 9 กำหนดว่า ผู้พิพากษาจะมาอยู่ประจำที่ศาลหรือไม่ก็ได้แต่ต้องอยู่ในพื้นที่ที่สามารถติดต่อเพื่อเสนอคำร้องได้สะดวก ทั้งนี้ผู้ร้องขออาจนำคำร้องไปยื่นต่อผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายนั้นโดยตรงก็ได้ โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศาลที่ประจำอยู่ที่ศาลนั้น เพื่อทราบถึงสถานที่ที่จะนำคำร้องไปยื่นและให้เจ้าหน้าที่ศาลนั้นแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบโดยเร็ว

ทางปฏิบัติในการร้องขอหมายจับนอกเวลาทำงานปกติพนักงานสอบสวนจะร้องขอในกรณีจำเป็นเร่งด่วนเท่านั้น ซึ่งในบางครั้งสถานที่พักของผู้พิพากษาอยู่ห่างไกลจากศาล หรือมีความยากลำบากในการหาที่พักตามแผนที่จัดพิมพ์ไว้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าพนักงานสอบสวนที่อยู่ในท้องที่ควรประสานหาความร่วมมือกับศาลถึงแนวทางปฏิบัติต่อไป เช่น การกำหนดสถานที่ในการร้องขอออกหมายจับนอกเวลาทำการปกติให้แน่นอน เพื่อเกิดความสะดวกในการร้องขอออกหมายจับนอกเวลาปกติต่อไป

3.2.5 จำนวนพยานเอกสารประกอบการขอออกหมายจับ

ในส่วนของพยานหลักฐาน บางศาลให้ส่งสำเนาคำให้การผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา พยาน ที่ได้ทำการสอบสวนมาในคดีทุกคำให้การ และพยานเอกสารอื่นในสำนวนการสอบสวนยื่นส่งเป็นพยานหลักฐานประกอบการคำร้องขอออกหมายจับ ซึ่งบางคดีมีคำให้การและ

พยานเอกสารต่างๆ ในสำนวนการสอบสวนจำนวนมาก ทำให้เกิดการค่าใช้จ่าย และบางศาลต้องส่งต้นฉบับสำนวนการสอบสวนไปเพื่อพิจารณาประกอบคำร้องขอออกหมายจับด้วย ผู้เขียนขอแยกพิจารณา ดังนี้

ก. ในส่วนของสำเนาค่าใช้จ่ายการของผู้กล่าวหา พยาน

เมื่อพิจารณาการยื่นคำร้องขอออกหมายจับในทางปฏิบัติศาลให้ผู้ร้องขอสรุปผลการสืบสวนสอบสวนมาเพื่อพิจารณาประกอบคำร้องขอหมายจับ ซึ่งจะมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่ทราบรายละเอียดและพฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้ต้องหา รวมถึงมีการสรุปค่าใช้จ่ายการของผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา หรือพยาน ว่าให้การอย่างไร และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 13 วรรคสอง กำหนดว่า ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อมูลอันเป็นเหตุในการออกหมายจับไม่จำเป็นต้องมาเบิกความต่อศาลด้วยตนเองแต่อาจใช้บันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวซึ่งได้สาบานตนแล้ว เสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอก็ได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สำเนาค่าใช้จ่ายการของผู้กล่าวหา หรือพยาน ที่พนักงานสอบสวนจะต้องยื่นประกอบคำร้องขอหมายจับต่อศาล ควรเป็นแต่สำเนาค่าใช้จ่ายการของประจักษ์พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์เท่านั้น และในการให้ปากคำของผู้กล่าวหา หรือพยานต่อหน้าพนักงานสอบสวนจะมีการสาบานตนก่อนที่จะให้การทุกครั้ง จึงไม่มีความจำเป็นต้องถ่ายสำเนาค่าใช้จ่ายการผู้กล่าวหา หรือพยานทุกปากที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนมา เพื่อเสนอประกอบคำร้องขอออกหมายจับศาล โดยให้ถ่ายสำเนาค่าใช้จ่ายการพยานเฉพาะที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประจักษ์พยานในคดีก็น่าจะเพียงพอ

ข. ในส่วนของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

เมื่อพิจารณาจากสรุปผลการสืบสวนสอบสวนมาเพื่อพิจารณาประกอบคำร้องขอหมายจับนอกจากมีสรุปค่าใช้จ่ายการของผู้เสียหายผู้กล่าวหา หรือพยาน ว่าให้การอย่างไร แล้วยังต้องแสดงด้วยว่ามีพยานเอกสารหรือพยานวัตถุอะไรบ้าง ประกอบกับ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฯ ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับฯ ข้อ 8 วรรคสอง กำหนดว่าหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องทำสำเนาพยานหลักฐานสำคัญที่สนับสนุนเหตุในการออกหมายจับ ดังนั้นสำหรับพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนต้องส่งศาลเพื่อประกอบคำร้องขอออกหมายจับต่อศาล จึงต้องทำเป็นสำเนา ผู้เขียนมีความเห็นว่าพยานเอกสารที่พนักงานสอบสวนต้องสำเนาส่งเป็นพยานหลักฐานที่ยื่นประกอบคำร้องขอหมายจับ ก็เช่นเดียวกันกับการสำเนาค่าใช้จ่ายการ กล่าวคือต้องเป็นสำเนาพยานหลักฐานสำคัญในการยื่นขอหมายจับนั้น สำหรับพยานวัตถุ เป็นการยากที่จะนำ

พยานวัตถุไปแสดงต่อศาล ผู้เขียนเห็นว่าให้สำเนาภาพถ่ายพยานวัตถุนั้นเป็นก็สามารถเอกสารยื่นประกอบเป็นพยานหลักฐานประกอบคำร้องขอออกหมายจับได้ แต่หากศาลต้องการดูพยานวัตถุก็แจ้งให้พนักงานสอบสวนนำมาให้ศาลตรวจดูเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการร้องขอออกหมายจับต่อไป